

บทที่ 3

วรรณกรรมคำสอนสตรีของเกาหลี

เมื่อได้ศึกษาวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทยอย่างละเอียดลึกซึ้งแล้ว เนื้อหาของวิทยานิพนธ์นี้จะเป็นการศึกษาวรรณกรรมคำสอนสตรีของเกาหลีในแง่มุมต่าง ๆ ได้แก่ ลัทธิขงจื้อกับชีวิตของสตรีเกาหลีในสมัยราชวงศ์โชซอน ประวัติความเป็นมาและลักษณะการประพันธ์ รวมทั้งเนื้อหาของคำสอนในวรรณกรรมเรื่อง *แนฮุน* และ *เกเนยซอ* ดังละเอียดต่อไปนี้

3.1 ลัทธิขงจื้อกับชีวิตของสตรีเกาหลีในสมัยราชวงศ์โชซอน

ลัทธิขงจื้อแพร่จากจีนเข้าสู่เกาหลีตั้งแต่สมัยโจเซ คือราวต้นคริสต์ศตวรรษ เกือบจะเป็นเวลาเดียวกับที่งานเขียนเก่าที่สุดของจีนเข้ามาในคาบสมุทรเกาหลี แม้กระทั่งสมัยอาณาจักรซิลลา (新羅) หรือโคเรีย (高麗) ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พระพุทธศาสนารุ่งเรืองและเป็นศาสนาประจำชาติ ลัทธิขงจื้อก็ยังคงมีบทบาทมาก โดยรัฐบาลใช้เป็นหลักในการบริหารประเทศ และในการเสริมสร้างระเบียบวินัยใหม่ ๆ เข้าไปในวิถีชีวิตของประชาชนในคริสต์ศตวรรษที่ 14 พร้อมกับการเริ่มต้นราชวงศ์โชซอน (朝鮮) หรือ ราชวงศ์ยี (Yi-Dynasty)

กษัตริย์พระองค์แรก ๆ ของราชวงศ์โชซอนทรงสนับสนุนลัทธิขงจื้อ และโปรดให้ยกย่องเสมือนหลักปรัชญาแห่งชาติแทนพระพุทธศาสนา ซึ่งเคยรุ่งเรืองมาแต่อดีต ทั้งนี้เพราะทรงตระหนักดีถึงอิทธิพลของพระภิกษุในศาสนาพุทธและความมั่งคั่งของวัด ซึ่งส่วนใหญ่ ยังเป็นกลุ่มอิทธิพลที่เคยจงรักภักดีต่อราชวงศ์โคเรียมาก่อน จึงทรงใช้ลัทธิขงจื้อที่พระองค์ทรงอุปถัมภ์มาเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำลายอิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่เคยเจริญรุ่งเรืองและมีอิทธิพลอย่างมากมาก่อน

ทฤษฎีรัฐและสังคมของลัทธิขงจื้อใหม่² เป็นหลักสำคัญที่ช่วยสร้างพื้นฐานทางอุดมการณ์ต่อการปฏิรูปได้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้เป็นความรับผิดชอบของชนชั้นสูงในราชวงศ์ใหม่

¹ ชื่อราชวงศ์, อี ซอง เก (李成桂) ได้สถาปนาขึ้นเมื่อค.ศ.1392-1910 ได้ตั้งเมืองหลวงที่นครฮานยัง ซึ่งเป็นกรุงโซลในปัจจุบัน

² ลัทธิขงจื้อใหม่แพร่เข้ามายังเกาหลีผ่านทางราชวงศ์มองโกลตั้งแต่สมัยโกเรียวตอนปลาย และเป็นที่น่าสนใจศึกษากันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การคอร์รัปชันและอำนาจล้นเหลือของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นมูลเหตุให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่เมื่อราชวงศ์โชซอนขึ้นปกครองประเทศ ราชวงศ์โชซอนได้รับเอาแนวทาง

คุณค่าและจริยธรรมแบบขงจื้อจึงเข้ามาครอบงำโครงสร้างของสังคมและพฤติกรรมของประชาชน ต่อมาอีกหลายศตวรรษ

การที่ราชวงศ์โชซอนให้ความสำคัญแก่ลัทธิขงจื้อมาก จนกระทั่งถูกขนานนามว่า “ราชวงศ์ขงจื้อ” (Confucian Dynasty)³ ทำให้ลัทธิขงจื้อครอบงำและเป็นเป้าหมายวิถีชีวิตของประชาชน ตลอดจนรูปแบบของวัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจที่พัฒนาขึ้นมาภายใต้กรอบความคิดดังกล่าว

ด้วยเหตุนี้ การที่จะเข้าใจชีวิตผู้หญิงเกาหลีในสมัยราชวงศ์โชซอนให้ถ่องแท้ได้ ก็ควรมีความรู้ความเข้าใจจริยธรรมและทัศนคติเกี่ยวกับผู้หญิงของลัทธิขงจื้อเสียก่อน

3.1.1 จริยธรรมสำหรับสตรีของลัทธิขงจื้อ

จริยธรรมสำหรับสตรีของลัทธิขงจื้อที่สำคัญ ได้แก่ ค่านิยมว่าด้วย “นัมจนยอบี” (男尊女卑) : ชายสูงส่ง(เหนือ) หญิงต่ำต้อย(ด้อย) แนนวอบ (内外法) : กฎแห่งชายกับหญิง ซัมจงจีโด (三從之道) กับ ยอพิลจงบู (女必從夫) : ผู้หญิงยอมทำตามผู้ชาย ซิลกอจ็อก (七去之惡) กับ ซัมบุลกอ (三不去) : หญิงถูกทอดทิ้งได้เสมอ แต่ไม่มีสิทธิ์ที่จะฟ้องร้อง และ ยอลเนียบุลซาอู (烈女不事二夫) : จงมีความภักดีต่อสามีผู้เดียว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1.1 ค่านิยมว่าด้วย “นัมจนยอบี” (男尊女卑) :

ชายสูงส่ง(เหนือ) หญิงต่ำต้อย(ด้อย)

ในบรรดาค่านิยมที่เกี่ยวกับผู้หญิงในลัทธิขงจื้อ ค่านิยมที่เห็นได้ชัดที่สุดคือค่านิยมว่าด้วยยกย่องผู้ชายและดูถูกผู้หญิง ซึ่งเรียกเป็นสำนวนว่า “นัมจนยอบี”

หลักจริยธรรมทางลัทธิขงจื้อใหม่ของจูซีในสมัยราชวงศ์โชซอน กำหนดให้การที่มีความแตกต่างระหว่างชายกับหญิงและลำดับชั้นของบุคคลเป็นพรหมลิขิตหรือสิ่งที่ฟ้าลิขิตไว้

ทฤษฎีประยุกต์ของจูซี (Chu His, ค.ศ. 1130-1200) นักปราชญ์คนสำคัญในสมัยราชวงศ์ซ่ง (宋) ซึ่งได้ประยุกต์ลัทธิขงจื้อแบบใหม่ (Neo-Confucianism) ให้สอดคล้องกับระบบราชการและสภาพการปกครองแบบศักดินาในสมัยนั้น

³ ภาวุดล ทองประเสริฐ, *ประวัติศาสตร์เกาหลีสมัยใหม่* (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521), หน้า 11

รัฐบาลสมัยนี้เผยแพร่หลักจริยธรรมของลัทธิขงจื้อด้วยการศึกษาสำหรับทั้งชนชั้นสูงและสามัญชน หากผู้ใดฝ่าฝืน จะถูกลงโทษตามกฎหมายอย่างเข้มงวด

แนวคิดเรื่อง"ความแตกต่างระหว่างชายกับหญิง" โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา นั้น มีการทำความเข้าใจว่าเป็นหลักมูลฐานของโลกและจักรวาล ความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงจึงเปรียบเสมือนความสัมพันธ์ระหว่างฟ้ากับดิน หรือ จักรพรรดิกับขุนนาง การเปรียบเทียบแบบนี้มาจากปรัชญาหยิน-หยาง (陰陽) การที่หยางเป็นพลังแข็งแกร่ง และหยินเป็นพลังอ่อนโยนในหลักมูลฐานของโลกและจักรวาลนั้น ก็เท่ากับว่าบุรุษเป็นเพศสูงและสตรีเป็นเพศต่ำ ทำให้เข้าใจต่อไปว่า ผู้ชายเป็นฝ่ายที่สร้างจักรวาล ส่วนผู้หญิงเป็นฝ่ายที่อยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย⁴

ค่านิยมว่าด้วยการยกย่องผู้ชายและดูถูกผู้หญิงนั้น เป็นกลไกสำคัญที่จำกัดสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตและการศึกษาของผู้หญิง ทางด้านการศึกษา ผู้ชายมีโอกาสเรียนหนังสือ แต่ผู้หญิงไม่ได้มีโอกาสได้รับการศึกษา ในเรื่อง*แนฮุน* พระราชินีพันธุของพระราชินีไซเฮ ก็ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจน โดยกล่าวไว้ว่า "ส่วนใหญ่ชายชาตรีนั้นสนใจแต่การมีจิตใจที่ซื่อตรงและยิ่งใหญ่ มุ่งศึกษาค้นคว้าตั้งปณิธานจากสังขรณ์อันลึกซึ้งในสรรพสิ่ง แยกแยะสิ่งดีชั่วและเลือกแนวทางในการปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้นเรื่องการปฏิบัติจึงไม่จำเป็นต้องรับฟังคำสอนจากข้าพเจ้าเลย แต่สตรีหาเป็นเช่นเดียวกันไม่ เพราะยินดีแต่จะทอผ้าปั่นใยให้เป็นด้ายอันเกี่ยวเนื่องด้วยเรื่องของความหยาบและความละเอียดอ่อนเท่านั้น ไม่สนใจใฝ่รู้คุณธรรม อันเป็นเหตุให้ข้าพเจ้าเสียใจจนถึงทุกวันนี้"⁵

คนในสังคมที่นับถือลัทธิขงจื้อ ถือกันว่าการศึกษาของผู้หญิงนั้น ไม่สอดคล้องกับจริยธรรมของความเป็นภรรยา ความเชื่อนี้เห็นได้จากคำสอนของท่านขงจื้อในหนังสือ *นหนอ* (論語) ที่กล่าวว่า "ผู้หญิงกับคนต่ำทรามเป็นกลุ่มคนที่สอนลำบากที่สุด" (子曰, 唯女子與小人爲難養也)⁶ คนในสมัยราชวงศ์โชซอนจึงไม่นิยมส่งเสริมการศึกษาของลูกสาว ทั้งนี้ยังถืออีก

⁴ บัก ยง ออก, *ประวัติสตรีในสมัยราชวงศ์ยี่* (โชล : ฮันนุกอิลโบซา, 1976), หน้า 33-34.

(박용옥, *이조여성사*. 서울 : 한국일보사, 1976)

⁵ พระราชินีไซเฮ, คำนำใน *แนฮุน*. ถอดความโดยคิม จง ควัน (โชล : เมียงมุนดง, 1994), หน้า 15.

(昭惠王后, *內訓*. 김 중권 역주. 서울 :明文堂, 1994)

⁶ 小人 ในที่นี้ หมายความว่าบุคคลที่มีฐานะต่ำต้อยหรือคนต่ำทราม อาจจะใช้เป็นคำตรงกันข้ามกับสุภาพบุรุษ(君子) คำว่า 養 ในที่นี้ หมายความว่า 1.เลี้ยงดู 2.ปลูกฝัง ; บ่มเพาะ ; ฝึกนิสัย

ด้วยว่า การที่ผู้หญิงมีความสามารถทางการศึกษานั้นเป็นอัมมกหรืออภัพ⁷ ดังนั้น บิดามารดาจึงให้ลูกสาวอยู่ในบ้านและฝึกงานบ้านงานเรือนต่าง ๆ จนกว่าจะแต่งงาน

3.1.1.2 แนแวนอบ (内外法) : กฎแห่งชายกับหญิง

ในสมัยราชวงศ์โชซอน กฎแห่งชายกับหญิงทำให้มีการแบ่งแยกบทบาทและหน้าที่ของผู้ชายกับผู้หญิงออกจากกันอย่างชัดเจน โดยสังคมกำหนดว่า ผู้ชายมีบทบาทและหน้าที่ในงานสังคม ส่วนผู้หญิงรับผิดชอบงานบ้านและการเลี้ยงดูลูก ดังนั้นผู้ชายจึงได้รับการศึกษาตามระบบที่เป็นทางการ เพื่อใช้ประกอบอาชีพ ตลอดจนเรียนรู้ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม ส่วนผู้หญิงไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา มีเพียงการขัดเกลาคุณธรรมและการฝึกฝนทักษะทางงานบ้านภายในครอบครัว เพื่อให้สามารถควบคุมงานบ้านและดูแลลูกได้ การที่ห้ามหรือจำกัดการออกนอกบ้านของผู้หญิงโดยเน้นกฎแห่งชายกับหญิงข้อนี้ ทำให้ผู้หญิงต้องอยู่แต่ภายในบ้านและได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากครอบครัวเท่านั้น

สังคมโชซอนเป็นสังคมที่มีระบบวรรณะเหมือนกับสังคมสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ชนชั้นสูงกับสามัญชนจึงมีแนวทางการดำเนินชีวิตแตกต่างกันมาก สำหรับสตรีชนชั้นสูงถูกจำกัดการกระทำอย่างเข้มงวดโดยแนแวนอบ ผู้หญิงยิ่งฐานะสูง ก็ยิ่งห้ามออกนอกบ้าน หากมีธุระจำเป็นที่จะออกนอกบ้าน จะต้องปกปิดใบหน้าให้มิดชิด แม้ว่าเป็นญาติกัน ถ้าเป็นผู้ชาย ก็ห้ามพูดคุยกันโดยเด็ดขาด

ยิ่งไปกว่านั้น กฎข้อนี้ยังทำให้ผู้หญิงกับผู้ชายต้องแบ่งเขตภายในบ้านและแยกอยู่กัน ผู้หญิงอยู่ข้างในสุดของบริเวณบ้าน จึงเรียกห้องที่ผู้หญิงอาศัยอยู่ว่า แนซิล(内室 ห้องใน) ดังสำนวนที่ว่า “ผู้ชายอยู่ข้างนอก ไม่เล่าเรื่องนอกบ้าน ผู้หญิงอยู่ข้างใน ไม่เล่าเรื่องในบ้าน” (男不言内 女不言外) อาจสรุปได้ว่า กฎข้อนี้ทำให้สตรีถูกควบคุมให้อยู่ภายในขอบเขตที่กำหนดไว้ ก็คือภายในบ้าน และไม่เปิดโอกาสให้สตรีได้สัมผัสกับสังคมภายนอก ภายในบริเวณบ้านจึงเป็นพื้นที่ที่มีเสรีภาพที่สามารถกระทำอะไรได้แห่งเดียวสำหรับผู้หญิงชนชั้นสูง

⁷ โชน อิน จู, ประวัติศาสตร์การศึกษาของสตรีเกาหลี (โซล : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยยอนเซ, 1977), หน้า 24.
(손인수, 한국여성교육사, 서울: 연대출판부, 1977)

3.1.1.3 ซัมจงจีโด (三從之道) กับ ยอพิลจงบู (女必從夫) :

ผู้หญิงยอมทำตามผู้ชาย

หลักจริยธรรมสำหรับผู้หญิงในลัทธิขงจื้อเป็นหลักจริยธรรมที่มีความสัมพันธ์กับผู้ชาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จริยธรรมสำหรับผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเป็นจริยธรรมที่มีต่อสามีและครอบครัวของสามีนั่นเอง ลัทธิขงจื้อไม่ยอมรับความเป็นตัวของตัวเองของสตรี ยิ่งถ้าหากเป็นหญิงโสด ยิ่งไม่มีความเป็นตัวของตัวเองและจะถือว่าเป็นผู้หญิงไร้ค่า ด้วยเหตุนี้คุณธรรมสูงสุดที่สตรีอาจบรรลุได้ ก็คือคุณธรรมของความเป็นภรรยา (婦德)⁸

ลัทธิขงจื้อเห็นว่า ยอพิลจงบู ซึ่งมีความหมายว่าผู้หญิงต้องทำตามสามี คือภาพที่สามีจูงและนำภรรยา ส่วนภรรยาก็ตามสามี อันเป็นอุดมคติแห่งชีวิตคู่

ส่วนซัมจงจีโด เป็นตัวแทนที่เด่นชัดของค่านิยมที่ทำให้สถานภาพสตรีตกต่ำและอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายตลอดชีวิต ซัมจงจีโด หมายความว่า ผู้หญิง เมื่อยังเด็ก ต้องเชื่อฟังบิดา เมื่อแต่งงานแล้ว ต้องเชื่อฟังสามี เมื่อสามีตายแล้ว ต้องเชื่อฟังบุตรชายคนโต ซึ่งเป็นข้อบังคับว่าผู้หญิงไม่ควรตัดสินใจสิ่งใด ๆ ด้วยตนเอง⁹ กฎนี้ได้กำหนดให้ชีวิตของผู้หญิงต้องอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายตั้งแต่เกิดจนจนตาย

3.1.1.4 ซิลกอจ้อก (七去之惡) กับ ซัมบุลกอ (三不去) :

ผู้หญิงถูกทอดทิ้งได้เสมอ แต่ไม่มีสิทธิ์ที่จะฟ้องร้อง

หลักคำสอนทางลัทธิขงจื้ออีกข้อหนึ่งในสมัยนั้นที่ทำให้สถานภาพของสตรีตกต่ำก็คือ ซิลซูล (七出 : doctrine that a wife could be expelled for any of seven reasons) หรือซิลกอจ้อก ซึ่งอาจเรียกว่าเป็นระบบการหย่าร้าง

⁸ สมาคมปรัชญาศึกษาของเกาหลี, *ปรัชญาตะวันออกของเรา* (โซล : โคซอซูลพินโดงเนียก, 1988), หน้า 254.

(한국철학사상연구회, *우리들의 동양철학*. 서울 : 도서출판 동녘, 1998)

⁹ หนังสือกวงจากรากอ (孔子家語) กล่าวไว้ว่า “女子者 (...) 無專制之義 而有三從之道 幼從父兄 既嫁從夫 夫死從子” พระราชินีไทเฮาจึงอ้างคำสอนของขงจื้อนี้ใน *แนฮุน* ไว้ว่า “孔子曰 婦人伏於人也 是故 無專制之義 有三從之道 在家從父 適人從夫 夫死從子 無所敢自遂也” (昭惠王后, 內訓, 卷第一 昏禮章 第三) ซึ่งหมายความว่าลูกผู้หญิงไม่ควรจะต้องตัดสินใจอะไรสำหรับตัวเอง เพราะควรจะอยู่ในความปกครองดูแลของบุคคลต่าง ๆ (แนฮุน, หน้า 76)

ซิกกอจี้กั กำหนดว่าข้อปฏิบัติที่ภรรยาไม่ควรกระทำมี 7 ประการ (ซิกกอ 七去) ได้แก่ การไม่เคารพนับถือบิดามารดาของสามี การไม่มีลูก การคบชู้ การหึงหวงริษยา การมีโรค ร้าย การพูดมาก และการลักขโมย¹⁰ หากผู้หญิงกระทำเพียงประการใดประการหนึ่งใน 7 ประการดังกล่าวนี้ จะโดนไล่ออกจากบ้าน เนื่องจากการไม่เคารพนับถือบิดามารดาของสามีถือ ว่าผิดจริยธรรมอย่างรุนแรง การไม่มีลูกถือว่าจะถูกตัดออกจากตระกูล การคบชู้ถือว่าเสียชื่อเสียง วงศ์ตระกูล การหึงหวงริษยาถือว่าทำให้บ้านไม่สงบสุข ถ้ามีโรคก็เตรียมพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษไม่ ได้ ถือว่าเป็นเสนียดจัญไร การพูดมากถือว่าทำให้ญาติมิตรและเพื่อนบ้านห่างหาย และการลัก ขโมยถือเป็นการกระทำที่ทุจริต

แนวคิดนี้แสดงให้เห็นอำนาจของผู้ชายที่ต้องการบังคับผู้หญิงทั้งทางกายและทาง ใจ ซึ่งบางครั้งก็รวมไปถึงเรื่องที่เป็นไปไม่ได้หรือเป็นไปได้ยาก เช่น การบังคับให้ภรรยามีลูกแรก เป็นผู้ชาย โดยข่มขู่ว่าถ้าทำไม่ได้จะมีภรรยาน้อย ถ้าหากนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติอย่างเข้มงวด ก็ไม่ น่าจะมีสตรีที่รอดจากกฎข้อนี้ได้ สังคมจึงกำหนดกฎที่ควบคุมการใช้กฎ ซิกกอจี้กั คือ ชัมบุลกอ ซึ่งเป็นข้อยกเว้น 3 ประการที่ไล่ออกจากบ้านไม่ได้ ได้แก่ กรณีที่ผู้หญิงไม่มีที่ไป กรณีที่ผู้ หญิงได้ดำเนินพิธีไว้ทุกข์แก่บิดามารดาของสามีเป็นเวลา 3 ปี และกรณีที่หลังจากแต่งงานกับผู้ หญิงแล้ว ฐานะของครอบครัวมั่นคงและดีขึ้น¹¹

ซิกกอจี้กั และ ชัมบุลกอ จึงเป็นเครื่องมือที่ใช้กับผู้หญิง 2 ชั้นตอน คือคุ่มครอง ผู้หญิงด้วยซิกซูล และใช้งานของผู้หญิงด้วยชัมบุลกอ¹² แต่กระนั้นสามีหรือครอบครัวของสามีก็ อาจไล่ออกจากบ้านได้เสมอโดยอ้างถึงเหตุประการใดประการหนึ่งใน 7 ประการ ซึ่งค่อนข้างง่ายตาย ไม่ยากลำบาก ในขณะที่ผู้หญิงไม่มีสิทธิ์คัดค้านแม้แต่น้อย มีแต่สิทธิ์ที่จะถูกทอดทิ้ง

ด้วยเหตุดังกล่าว ซิกกอจี้กัจึงเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้สถานภาพสตรี ย่ำแย่ และอยู่ภายใต้อำนาจของสามี ตราบใดอยู่ที่สังคมยังมีระบบครอบครัวที่บิดาเป็นผู้มี อำนาจเด็ดขาด และคนในสังคมไม่เห็นคุณค่าและไม่ยอมรับความเป็นตัวของตัวเองของผู้หญิง โสติดอย่างสังคมสมัยโซซอน สตรีก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงสถานภาพตกต่ำเช่นนี้ได้

¹⁰ “婦有七去 不順父母去 無子去 淫去 妬去 有惡疾去 多言去 竊盜去” (แอนฮุน, หน้า 76)

¹¹ “有三不去 有所取無所歸不去 與更三年喪不去 前貧賤後富貴不去” (แอนฮุน, หน้า 76)

¹² สมาคมปรัชญาศึกษาของเกาหลี, *ปรัชญาตะวันออกของเรา*, หน้า 256.

3.1.1.5 ขอลเนียบบุลชาอึญ (烈女不事二夫) : จงมีความภักดีต่อสามีผู้เดียว

ค่านิยมว่าด้วยคุณธรรมการรักษาพรหมจารี หรือ ไม่ยอมให้แต่งงานใหม่นั้น เห็นได้ชัดที่สุดในลัทธิขงจื๊อใหม่ของจูซี ตามคติที่ว่า “สามีเป็นฟ้า ฟ้าเป็นสิ่งที่เล็งไม่พ้น สามีก็เป็นผู้ที่เล็งไม่พ้นเช่นเดียวกัน” ซึ่งหมายความว่าสามีมีภรรยาใหม่ได้ ส่วนหญิงที่เป็นม่ายแต่งงานใหม่ไม่ได้ ดังตัวอย่าง บทสนทนาของจองจา (程子, 1033-1107)ต่อไปนี้

Ch'eng I (1033-1107) was once asked, "According to principle, it seems that one should not marry a widow. What do you think?" Ch'eng I answered, "Marriage is a match. If one takes someone who lost her integrity to be his own match, it means he himself has lost his integrity." The questioner then asked, "In some cases the widows are all alone, poor, and with no one to depend on. May they remarry?" He answered, "This theory has come about only because people of later generations are afraid of starving to death. To starve to death is a very small matter but to lose one's integrity is extremely grave."¹³

ผู้หญิงสมัยราชวงศ์โซซอน ซึ่งเป็นยุคที่ลัทธิขงจื๊อครอบงำสังคมทุกด้าน ถูกบังคับให้รักษาพรหมจารีและจงรักภักดีต่อสามีเพียงผู้เดียว แต่สำหรับผู้ชาย ถ้าหากว่าภรรยาเสียชีวิตหรือหย่าร้างกัน ก็มีภรรยาใหม่ได้เสมอ ในขณะที่แม่ม่ายโดยเฉพาะผู้หญิงชนชั้นสูงต้องใส่ชุดไว้ทุกข์และคร่ำครวญถึงสามีที่เสียชีวิตไปแล้วตลอดชีวิต สรุปได้ว่า ทั้งทางพฤตินัยและทางนิตินัย สังคมสมัยนั้นบังคับสตรีให้ซื่อสัตย์และภักดีต่อสามีผู้เดียวไปจนกว่าชีวิตจะหาไม่

3.1.2 สถานภาพสตรีในสมัยราชวงศ์โซซอน

3.1.2.1 สถานภาพในครอบครัว

สตรีในสมัยราชวงศ์โซซอนดำเนินชีวิตภายใต้กรอบคำสอนในลัทธิขงจื๊อ¹⁴ โดย

¹³ Wing-Tsit Chan, *Chu His : new studies* (Honolulu : University of Hawaii Press, 1989), p.539

¹⁴ ลัทธิขงจื๊อเป็นรากฐานความเชื่อที่คนเกาหลียึดถือปฏิบัติในสมัยราชวงศ์โซซอน แม้ปัจจุบันก็ยากที่จะกล่าวว่าคนเกาหลีได้ละทิ้งขนบธรรมเนียมประเพณีและลักษณะนิสัย ตลอดจนแนวคิดที่มาจากคำสอนของลัทธิขงจื๊อ

เฉพาะกฎ ชัมจงจีโด และ ซิลกอกจีอ๊ก ดังที่กล่าวมาแล้ว

ภายใต้กฎ 2 ประการนี้ สถานภาพของสตรีจึงอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และต้องดำเนินชีวิตภายในขอบเขตจำกัดอย่างเคร่งครัด แต่ผู้หญิงสมัยนี้ก็ไม่ได้อำนาจ หรือคัดค้านแม้แต่น้อย ผู้หญิงเองกลับพยายามไม่ฝ่าฝืนกฎซิลกอกจีอ๊กนี้อย่างเต็มที่ อาจกล่าวได้ว่า ชีวิตทั้งชีวิตของสตรีในสมัยนั้นขึ้นอยู่กับจริยธรรมและศีลธรรมทางลัทธิขงจื้อ

สตรีถูกปลูกฝังและอบรมสั่งสอนไม่ให้เห็นความคิดเห็นของตนต่อสามี ภรรยาต้องเชื่อฟังสามีตามกฎหมายยอลจองบู(ภรรยายอมทำตามสามี) หากไม่ทำเช่นนั้น จะได้ชื่อว่าเป็น "ผู้หญิงไร้ศีลธรรม" และถูกรังเกียจเหยียดหยามจากสังคมอย่างรุนแรง

ดังที่เห็นจากกฎซิลกอกจีอ๊ก เมื่อภรรยาไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างสมบูรณ์ สามีจะทอดทิ้งภรรยาได้ทันที แต่ในทางตรงกันข้าม เมื่อสามีปฏิบัติหน้าที่ได้ไม่ดี ภรรยากลับไม่สามารถฟ้องหย่าได้

นอกเหนือจากกฎ 2 ประการ คือ ชัมจงจีโด และซิลกอกจีอ๊กแล้ว สตรีชั้นชั้นสูงยังต้องอยู่ภายใต้กฎแวนเวอบอบ หรือ กฎแห่งชายกับหญิงอีกด้วย กล่าวคือ ผู้ชายอยู่ข้างนอก ไม่เล่าเรื่องนอกบ้าน ผู้หญิงอยู่ข้างใน ไม่เล่าเรื่องในบ้าน ผู้หญิงถูกกำหนดขอบเขตชีวิตอย่างเข้มงวด แม้ว่ามีฐานะทางการเงินค่อนข้างมั่นคง และได้รับเกียรติในบ้าน แต่ก็ถูกตัดขาดจากสังคมภายนอก ไม่มีอิสรภาพทางการกระทำ ต้องอยู่แต่ในบ้านตั้งแต่เกิดจนตาย โลกของสตรีชั้นชั้นสูงจึงมีแต่บ้านและครอบครัว

ส่วนผู้หญิงสามัญชนค่อนข้างอิสระและมีข้อบังคับเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ น้อยกว่า การที่ผู้หญิงชาวบ้านมีเสรีภาพในเรื่องการเข้าออกนอกบ้านนั้น ก็เพราะเงื่อนไขของการดำรงชีวิต มิใช่สาเหตุอื่นใด คือ นอกจากทำงานบ้านแล้ว ยังต้องช่วยสามีประกอบกิจการต่าง ๆ เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ยากลำบาก¹⁵

สถานภาพสตรีในสมัยราชวงศ์โชซอนนั้น อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีอิสระตามหลักสิทธิมนุษยชน แม้ว่าจะต่างชนชั้นกัน แต่มีหน้าที่ในการปรนนิบัติบิดามารดาของสามีและสามี

¹⁵ ฉอย สุก เคียง และ ฮา เฮียน คัง, *ประวัติศาสตร์สตรีเกาหลี* (สมัยโบราณ - สมัยราชวงศ์โชซอน), (โชล : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยฮยอวา, 1993), p.454 (崔瀟卿 and 河炫綱, *韓國女性史(古代 - 朝鮮時代)*, 서울,李大出版部, 1993)

เลี้ยงลูก เตรียมพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ ทำอาหาร ปั่นด้าย และดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กฎทางลัทธิขงจื๊อต่าง ๆ เช่น ชัมจงจีโด ซิลกอจ็อก ยอพิลจงบู เป็นต้น ซึ่งเปรียบเสมือนทาส ส่วนวงเกาหลีเรียกว่า “ทาสที่ไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร”

สรุปได้ว่า สถานภาพของสตรีในครอบครัวสมัยราชวงศ์โชซอน เมื่อเปรียบเทียบกับชายแล้วด้อยกว่า แต่ทางพฤตินัย ลูกหลานจะต้องดูแลปรนนิบัติผู้หญิงในฐานะที่เป็นมารดาเท่าเทียมกับบิดา สำหรับภรรยาที่เฉลียวฉลาด ก็สามารถรักษาคุณสมบัติ ยอพิลจงบู คือไม่คัดค้านความคิดเห็นและความต้องการของสามี แต่ตักเตือนสามีอย่างแยบคาย สามีก็ยอมทำตามคำแนะนำของภรรยา

3.1.2.2 สถานภาพทางสังคม

เมื่อเทียบกับผู้ชาย สตรีในสมัยราชวงศ์โชซอนไม่ได้รับความเสมอภาคเกือบทุกด้าน เช่น ครอบครัว การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ฯลฯ เนื่องจากค่านิยมที่ให้ความสำคัญแก่ชายมากกว่าหญิง มีสำนวนเรียกว่า นัมจอนยอบี ซึ่งหมายถึง ยกย่องผู้ชายดูถูกผู้หญิง ผู้หญิงจะถูกเข้มงวดกวดขันในเรื่องความเป็นอยู่โดยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทางจริยธรรมและศีลธรรมของลัทธิขงจื๊อ และแทบจะไม่มีอิสระในเรื่องชีวิตส่วนตัว

ผู้หญิงเกาหลีจะถูกอบรมสั่งสอนเรื่องกฎแห่งชายกับหญิงอย่างเข้มงวดตั้งแต่เกิด เพื่อให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ดังสำนวนว่า 男女七歲不同席 (ชายกับหญิง เมื่ออายุ 7 ขวบแล้ว ห้ามนั่งใกล้กัน) และ “女子十年不出” (ผู้หญิง เมื่ออายุ 10 ขวบแล้ว ห้ามออกไปข้างนอก) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เด็กหญิงถูกสอนให้รู้จักครองตนและทำหน้าที่แตกต่างกับเด็กชายตั้งแต่เยาว์วัย และถูกกีดกันให้อยู่แต่ภายในบ้าน ขอบเขตการดำเนินชีวิตของผู้หญิงก็ถูกกำหนดโดยกฎแห่งชายกับหญิงดังกล่าว และอยู่ภายใต้อำนาจของสามี ซึ่งเป็นผู้นำครอบครัว นอกจากนี้ผู้หญิงยังดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กฎชัมจงจีโด และกฎซิลกอจ็อก อีกด้วย

คำสอนต่าง ๆ ของลัทธิขงจื๊อทำให้สถานภาพของสตรีเกาหลีด้อยต่ำ ผู้หญิงต้องเชื่อฟังผู้ชายในครอบครัว ไม่ว่าบิดา สามี หรือบุตรชาย ไม่สามารถตัดสินใจอะไรสำหรับตัวเองโดยกฎ ชัมจงจีโด และอยู่ด้วยความกลัวการหย่าร้างจากสามีตลอดชีวิตโดยกฎ ซิลกอจ็อก แม้ว่ามักถูกข่มขู่ ไม่ได้ให้สามีทอดทิ้งภรรยาได้ง่ายด้วยนักก็ตาม แต่กรณีนี้กลับกลายเป็นเหตุผลที่สามีมีภรรยาน้อยได้โดยอ้างว่าเพื่อสืบทอดวงศ์ตระกูล การที่ไม่สามารถมีบุตรชายได้นั้น คนเกาหลีถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงของผู้หญิง เพราะจะทำให้เชื้อสายวงศ์ตระกูลขาดไป ในสมัยราชวงศ์โช

ซอน ผู้ชายจึงอาจยกกรณีที่ภรรยาไม่สามารถให้กำเนิดบุตรชายเป็นสาเหตุของการฟ้องหย่าและ แต่งงานใหม่ได้ อันเป็นเหตุให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวขึ้น เช่นการหึงหวงริษยา หรือปัญหา การสืบทอดวงศ์ตระกูล

ในทางนิตินัย สถานภาพของผู้หญิงเกาหลีก็ต่ำต้อยกว่าผู้ชายเช่นเดียวกัน แม้ เรื่องความบริสุทธิ์ หรือพรหมจารีของผู้หญิง ก็กลายเป็นเรื่องของกฎหมาย เคียงกุกแดจอน¹⁶ (經國大典) บัญญัติไว้ว่า ห้ามบุตรชายของหญิงที่แต่งงานใหม่สมัครสอบเข้ารับราชการ ต่อมา ในสมัยพระมหากษัตริย์จุงจง (中宗 ค.ศ.1506 - 1544) มีการบัญญัติว่าการแต่งงานใหม่ของผู้ หญิงเป็นอาชญากรรม แต่สำหรับผู้ชาย ถ้าหากว่าภรรยาเสียชีวิต ก็แต่งงานใหม่ได้ทันที ในขณะที่แม่หม้ายโดยเฉพาะผู้หญิงชนชั้นสูง ใส่ชุดไว้ทุกข์และคร่ำครวญเพื่อสามีที่เสียชีวิตไปแล้ว ตลอดชีวิต ซึ่งแสดงให้เห็นสถานภาพของหญิงว่าเป็นเพศที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากทั้งกฎหมาย และสังคมอย่างเด่นชัด

อีกประการหนึ่งที่น่าสังเกต ก็คือผู้หญิงในสมัยราชวงศ์โชซอนไม่มีชื่อจริงของตน ก่อนแต่งงานจะถูกเรียกด้วยชื่อเล่น แล้วหลังแต่งงานก็เหลือแต่นามสกุลที่สืบจากบิดาของตน เพียงนามสกุลนี้เท่านั้นที่ถูกระบุไว้ในสำมะโนครัวของฝ่ายครอบครัวสามี ในหนังสือบันทึกการ ลำดับวงศ์ตระกูล ซึ่งคนเกาหลีเรียกกันว่า “จกโบ” (族譜) ของครอบครัวของตน ก็ระบุแต่ชื่อของ สามี ไม่มีชื่อของตน¹⁷ สิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าสตรีถูกจำกัดให้รับผิดชอบงานในครอบครัวเท่านั้น ไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมภายนอก และไม่สามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองได้ ผู้ หญิงสมัยนี้ จึงได้ชื่อว่าเป็น “ภรรยาของใคร” หรือ “แม่ของใคร” เท่านั้น มิได้มีความเป็นตัวของตัวเองแม้แต่น้อย

ในสมัยราชวงศ์โชซอน สังคมเกาหลีให้ความสำคัญแก่การศึกษาหาความรู้และ ส่งเสริมให้ลูกได้ศึกษาเล่าเรียนสูงเฉพาะลูกผู้ชาย สำหรับลูกผู้หญิง ไม่นิยมส่งเสริมให้ศึกษาเล่า เรียน ผู้หญิงเกาหลีโดยทั่ว ๆ ไปจึงไม่ได้รับการศึกษา ถูกสอนแต่ให้อยู่บ้าน มีหน้าที่ปรนนิบัติ บิดามารดาของสามี ดูแลสามี เลี้ยงลูก ทำกับข้าว เย็บปักถักร้อย เป็นแม่บ้าน การเรียนของผู้ หญิงจึงมักจะเป็นเรื่องการบ้านการเรือนและคุณธรรมทางด้านลัทธิขงจื้อในบ้าน ไม่ได้เรียน หนังสืออย่างจริงจัง

¹⁶ เป็นพระราชบัญญัติของราชวงศ์โชซอน เปรียบได้กับกฎหมายตราสามดวงของไทย

¹⁷ ฉอย สุก เคียง และ ฮา ฮย็อน คัง, *ประวัติศาสตร์สตรีเกาหลี*, หน้า 449-450.

การศึกษาสำหรับสตรีจึงเป็นการฝึกหัดกิริยามารยาท การครองตน และหัดอ่านเขียนหนังสือระดับเบื้องต้น แต่สตรีชั้นชั้นสูงเท่านั้นที่มีโอกาสเรียนอ่านเขียนหนังสือ ส่วนผู้หญิงสามัญชน ซึ่งเป็นจำนวนครึ่งหนึ่งของผู้หญิงทั่วประเทศ ไม่รู้หนังสือ จนกระทั่งสมัยพระมหากษัตริย์เซจงมหาราช (世宗大王 ทรงครองราชย์ ค.ศ. 1418 - 1450) พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 4 แห่งราชวงศ์โชซอน ทรงประดิษฐ์อักษรเกาหลีขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1443 ผู้หญิงจึงมีโอกาสศึกษาอักษรเกาหลีมากขึ้น และอัตราการรู้หนังสือเกาหลีของผู้หญิงก็สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง¹⁸

ทางด้านกฎหมาย ถึงแม้ว่าผู้หญิงเกาหลีจะมีฐานะทางสังคมต่ำและจำกัดกว่าผู้ชายโดยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของลัทธิขงจื้อก็ตาม แต่กฎหมายก็เอื้อให้ภรรยาหลวงมีสถานภาพมั่นคงและสูงพอสมควรในครอบครัวและสังคม ตัวอย่างเช่น ภรรยาผู้น้อยจะขึ้นเป็นภรรยาหลวงไม่ได้เด็ดขาด แม้ว่าภรรยาหลวงเสียชีวิต นางสนมก็ขึ้นเป็นพระมเหสีไม่ได้เช่นกัน ผู้หญิงบางคนได้ชื่อว่า เป็นภรรยาหลวงทางนิตินัยเท่านั้น แต่การอยู่ในฐานะนี้ก็ยังมีความมั่นคง¹⁹

ส่วนเรื่องการได้รับมรดกนั้น ผู้หญิงมีสิทธิทัดเทียมกับผู้ชาย กฎหมายเคียงก๊กแดจอนบัญญัติไว้ว่า บุตรสาวมีสิทธิเท่าเทียมกับบุตรชายในเรื่องทรัพย์สินสมบัติของมรดก

¹⁸ ตัวอักษรเกาหลีซึ่งเรียกว่า ฮันกิล (한글) นั้น พระมหากษัตริย์เซจงมหาราช (ทรงครองราชย์ระหว่าง ค.ศ. 1418-1450) กษัตริย์พระองค์ที่สี่แห่งราชวงศ์โชซอน ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นักปราชญ์ราชบัณฑิตช่วยกันประดิษฐ์ขึ้นในปี ค.ศ. 1443 ก่อนที่จะประดิษฐ์สัญลักษณ์แทนเสียงอย่างง่ายนี้ ภาษาเกาหลีเขียนด้วยตัวอักษรจีน ซึ่งมีระบบภาษาศาสตร์แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง การเรียนหนังสือที่เขียนด้วยตัวอักษรจีนต้องใช้เวลาอย่างมากเสียจนกระทั่งชนชั้นสูงที่มีอภิสิทธิ์เพียงจำนวนน้อยเท่านั้นจึงจะสามารถเรียนได้

ตัวอักษรเกาหลีซึ่งจัดเป็นระบบการเขียนที่มีหลักเกณฑ์ที่สุดระบบหนึ่งที่มีใช้กันอยู่ในโลก ประกอบด้วยสระ 10 ตัว และพยัญชนะ 14 ตัว สามารถนำมารวมกันเพื่อใช้เป็นกลุ่มพยางค์ได้มากมายและครอบคลุมการนำไปใช้ได้ทั้งหมด การที่ฮันกิลเรียนง่ายทำให้อัตราการรู้หนังสือของคนเกาหลีสูงขึ้นมาก

¹⁹ ฉมอย สุก เคียง และ ฮา เอียน คัง, *เรื่องเดียวกัน*, หน้า 459.

3.2 ประวัติความเป็นมาและลักษณะการประพันธ์

3.2.1 แน่ฮุน (内訓 คำสอนสตรี)²⁰

3.2.1.1 ผู้แต่ง

พระราชินีไซเฮ (昭惠王后, 1437-1504) ผู้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องแน่ฮุน เป็นพระมเหสีของพระเจ้าด็อกจง (德宗) พระเจ้าด็อกจงเป็นพระราชโอรสพระองค์แรกของพระเจ้าเซโจ (世祖) พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 7 แห่งราชวงศ์โชซอน

พระราชินีไซเฮเป็นพระราชมารดาของพระเจ้าซองจง (成宗) ซึ่งต่อมาได้เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ 9 แห่งราชวงศ์โชซอนพระราชินีไซเฮประสูติเมื่อปีค.ศ.1455 เป็นธิดาของฮัน ฮวัก (韓確) ซึ่งเคยรับราชการในตำแหน่งจวาเออจอง²¹ (左議政) ต่อมาพระราชินีไซเฮได้รับการสถาปนาเป็นพระมเหสีของพระเจ้าด็อกจง แต่พระนางไม่ได้ขึ้นเป็นพระบรมราชินีเพราะว่ามกุฎราชกุมารเออเกียง(ต่อมาคือพระเจ้าด็อกจง)ผู้เป็นพระสวามีได้สิ้นพระชนม์ไปเมื่อพระชนมายุได้ 20 พรรษาและยังไม่ได้ขึ้นครองราชย์ หลังจากนั้นในปีค.ศ.1470 พระราชโอรสพระองค์ที่ 2 ของพระนางได้ขึ้นครองราชย์ทรงพระนามว่าพระเจ้าซองจง ต่อมาพระเจ้าซองจงได้สถาปนาให้พระบิดาได้เป็นพระมหากษัตริย์ทรงพระนามว่าพระเจ้าด็อกจง ส่วนพระราชินีไซเฮก็ได้สถาปนา

²⁰ เนื้อหาในหัวข้อที่ 3.2.1 แน่ฮุน (หน้า 71 - 78)นี้ ผู้วิจัยได้ประมวลและเรียบเรียงขึ้นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

Chung-suk Shin, "On Women's Lettering of Korean Traditional Ways" The Korean Language & Literature No.47(March 1970),

Jik-soo Shon, "A Study on books concerning women's education in the Yi Dynasty" Doctoral dissertation, Graduate School, Sunhkyunkwan University, 1981

Korean Women's Development Institute, *สตรีสำคัญในประวัติศาสตร์เกาหลี(1)*, โซล : KWDI, 1998.

(한국여성개발원, *한국역사속의 여성인물(상)*, 서울: 한국여성개발원, 1998.)

สารานุกรมภาษาและวรรณคดีเกาหลี, โซล : Korea Dictionary Research Publishing, 1997.

(국어국문학편저위원회, *국어국문학자료사전*, 서울: 한국사전연구사, 1997)

Doosan EnCyber(두산세계대백과), Yahoo! Korea 백과사전 (<http://kr.encycl.yahoo.com>).

2001.

²¹ ชื่อตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรี หนึ่งในสามตำแหน่งของคณะรัฐมนตรี เออจองบู(의정부) ซึ่งเป็นองค์การบริหารสูงสุดของรัฐในสมัยราชวงศ์โชซอน

ขึ้นเป็นสมเด็จพระบรมราชินีพระนามว่าสมเด็จพระพันปีหลวงอินซู (仁粹大妃) ด้วยเหตุนี้พระราชินีโซเฮจึงมีพระนามว่าพระมเหสีของพระเจ้าดอจง หรือสมเด็จพระพันปีหลวงอินซู เพราะเป็นพระราชชนนีของพระมหากษัตริย์ พระราชินีโซเฮสวรรคตในปีค.ศ.1504 พระชนมพรรษา 68 พรรษา

พระราชินีโซเฮทรงเป็นผู้มีพระอุปนิสัยซื่อตรง ทรงมีความรู้ความสามารถเฉลียวฉลาดทางด้านวิชาการ จึงได้ทรงเป็นที่ปรึกษาทางด้านการเมืองของพระเจ้าดอจง ซึ่งเป็นพระราชโอรสของพระองค์ นอกจากนี้พระนางยังทรงเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระคัมภีร์พุทธศาสนา จึงได้ทรงแปลเป็นภาษาเกาหลีและทรงแต่งหนังสือทางศาสนาโดยเขียนเป็นภาษาสันสกฤต(梵) จีน(漢) และเกาหลี(國) ผู้หญิงที่มีความรู้ความสามารถเช่นพระองค์หายากในสมัยนั้น พระนางทรงเป็นผู้มีกิริยามารยาทเรียบร้อย ทรงรู้หน้าที่ของผู้หญิงเป็นอย่างดี ทรงมีความกตัญญูต่อพระราชบิดาพระราชมารดาของพระสวามีด้วยความตั้งพระราชหฤทัยจริง อีกทั้งยังทรงคอยอบรมสั่งสอนพระราชโอรสพระราชธิดาและพระราชนัดดา ตลอดจนสตรีในวังด้วยความเข้มงวด ในปีค.ศ.1475 พระนางจึงได้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องแนฮุนเพื่ออบรมสั่งสอนผู้หญิงชาววังและชาวบ้าน

แซ่โจ ชำราชการฝ่ายใน(尙儀 曹氏) ผู้เขียนคำปรารภของเรื่องแนฮุน ได้กล่าวถึงพระราชินีโซเฮไว้ว่า พระนางทรงซื่อสัตย์และทรงเปี่ยมด้วยคุณธรรม ทุกคนยกย่องว่าพระนางทรงเป็นพระสุนิสาที่มีความกตัญญูต่อพระบิดาและพระมารดาอย่างหาผู้ใดเปรียบได้ยาก สำหรับเรื่องการอบรมสั่งสอนเชื้อพระวงศ์นั้น ถ้าพระองค์ใดทรงทำผิดแม้แต่น้อย พระนางก็จะทรงคอยตักเตือนและทรงสั่งสอนอย่างเอาจริงเอาจัง พระเจ้าเซโจและพระราชินีจึงพระราชทานสมัญญานามแก่พระราชินีโซเฮว่า "พกบิน" (暴嬪) ซึ่งมีความหมายว่าพระนางเจ้าที่ดุตัน

คำกล่าวของ คิม จี ยง (金智勇) ในแนฮุนโก (內訓攷) สรุปได้ว่า พระราชินีโซเฮทรงเป็นต้นแบบของกุลสตรีในสมัยราชวงศ์โชซอนซึ่งทรงเติบโตและทรงได้รับการอบรมสั่งสอนตามหลักหลักขงจื้อที่เข้มงวด และทรงเป็นตัวแทนของผู้หญิงชาววังที่มีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์ และมีกิริยามารยาทเรียบร้อย ขณะเดียวกันพระนางยังทรงเป็นกุลสตรีชั้นสูงที่มีคุณสมบัติและคุณงามความดีเหมือนอิมซา²² (임사) ในฐานะที่เป็นภรรยา ความมีเกียรติเช่นเดียวกับมารดาของเม่งจื้อ (孟子) ในฐานะที่เป็นมารดา และการปฏิบัติหน้าที่ของลูกสะใภ้ที่มีความกตัญญูต่อบิดามารดาของสามีอย่างครบถ้วนในฐานะที่เป็นลูกสะใภ้ นอกจากนี้ ยังทรงสั่งสอนหญิงชาววังและ

²² บุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์จีนสมัยราชวงศ์จิว ผู้มีคุณสมบัติเป็นภรรยาที่ดีจนเป็นที่ยกย่องสรรเสริญดังสำนวน "อิมซาจีดอก" (임사지덕) ซึ่งหมายความว่าคุณงามความดีของพระชายา

เชื้อพระวงศ์จำนวนมาก ไม่เฉพาะการสอนโดยตรงด้วยพระองค์เอง แต่ยังทรงนำคำอบรมสั่งสอนดังกล่าวมาทรงราชพระนิพนธ์เป็นหนังสือขนาด 330 กว่าหน้าอีกด้วย²³

3.2.1.2 วัตถุประสงค์

แนฮุนเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นบุคลิกภาพและทัศนคติของพระราชินีไซเฮ ได้แก่ทัศนคติทางด้านศีลธรรม จริยธรรมเชิงการปฏิบัติ และทัศนคติเกี่ยวกับผู้หญิงในอุดมคติ

พระราชินีไซเฮทรงแสดงเจตนารมณ์ของการพระราชนิพนธ์อย่างชัดเจนในคำนำ ซึ่งพระองค์ทรงพระราชนิพนธ์เองว่า “การปกครองบ้านเมืองไม่ให้เกิดความวุ่นวายและการที่ประเทศชาติจะเจริญรุ่งเรืองหรือสูญเสียดอกราชันนั้น นอกจากจะเกี่ยวข้องกับความเฉลียวฉลาดหรือโง่เขลาเบาปัญญาของสามีแล้ว ก็ยังเกี่ยวพันถึงจิตใจที่ตั้งงามของภรรยาด้วย เพราะฉะนั้นจึงละเลยการอบรมสั่งสอนสตรีไม่ได้อย่างเด็ดขาด”²⁴ และทรงกล่าวถึงความสำคัญของการอบรมสั่งสอนผู้หญิงว่า “ส่วนใหญ่ชายชาตรีนั้นสนใจแต่จิตใจที่ซื่อตรงและยิ่งใหญ่ มุ่งศึกษาค้นคว้าตั้งปณิธานจากสังขารอันลึกซึ้งในสรรพสิ่ง แยกแยะดีชั่วและเลือกแนวทางในการปฏิบัติด้วยตนเอง ดังนั้นเรื่องการปฏิบัติจึงไม่จำเป็นต้องรับฟังคำสอนจากข้าพเจ้าเลย แต่สตรีหาเป็นเช่นเดียวกันไม่ เพราะยินดีแต่จะทอผ้าปั่นใยให้เป็นด้ายอันเกี่ยวเนื่องด้วยเรื่องของความหยาบและความละเอียดอ่อนเท่านั้น ไม่สนใจใฝ่รู้คุณธรรม อันเป็นเหตุให้ข้าพเจ้าเสียใจจนถึงทุกวันนี้”²⁵

เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าแนฮุนเป็นพระราชนิพนธ์เพื่อสอนหลักคำสอนของนักปราชญ์ที่ควรเรียนรู้ ให้ผู้หญิงศึกษาเล่าเรียนเพื่อที่จะสามารถดูแลบ้านเรือนได้เป็นอย่างดี

ในสมัยราชวงศ์โชซอนตอนต้น มีวรรณกรรมคำสอนหลายเล่ม เช่น *ไซฮัก*²⁶

²³ คิม จี ยง, “แนฮุนโก(การวิเคราะห์เรื่องแนฮุน)”, แนฮุน (ไซล : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยยอนเซ, 1969), หน้า 4-5 (김 지 용, “내 훈고”, 4/2, 서울: 연대출판부, 1969)

²⁴ คำนำในแนฮุน “治亂興亡 雖關夫主之明闇 亦繫婦人之臧否 不可不教”

²⁵ เรื่องเดียวกัน. “大抵男子 遊心於浩然 玩志乎衆妙 自別是非 可以持己 何待我教而後 行也 女子 不然 徒甘紡績之粗細 不知德行之迫雲 是 余之日恨也 “

²⁶ วรรณกรรมคำสอนสำหรับเด็ก ซึ่งจู่ซีได้สั่งให้ยูจาจิง (劉子澄) ลูกศิษย์เขียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับกิริยามารยาทในชีวิตประจำวัน การฝึกฝนขัดเกลาตนเอง ตัวอย่างบุคคลที่กตัญญูต่อบิดามารดา และตัวอย่างบุคคลที่จงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ เป็นต้น คนเกาหลีนิยมอ่านและใช้อบรมสั่งสอนเด็กตั้งแต่สมัยโบราณ

(小學) และ คัมภีร์ชาซอ (四書)²⁷ แต่เนื่องจากหนังสือเหล่านี้เขียนเป็นอักษรจีน จึงอ่านได้ยาก ผู้อ่านส่วนใหญ่มักเป็นผู้ชาย มีเพียงผู้หญิงชนชั้นสูงจำนวนน้อยมากเท่านั้นที่อ่านได้ โดยหนังสือที่ผู้หญิงในสมัยนั้นควรอ่าน ก็คือ *ยอลเนี่ยจอน* (烈女專)²⁸ *ยอโกว* (女教)²⁹ *เมียงกัม* (明鑑)³⁰ เป็นต้น แต่หนังสือดังกล่าวมีจำนวนมากและเขียนเป็นอักษรจีน ทำให้อ่านและเข้าใจยาก พระราชินีโชเฮจึงทรงคัดเลือกคำสั่งสอนที่สำคัญจากวรรณกรรมคำสอน 4 เล่ม ได้แก่ *โชฮัก* *ยอลเนี่ย* *ยอโกว* และ *เมียงกัม* และทรงนำมาเรียบเรียงเป็น 7 ตอน แล้วทรงเรียกว่า *แนฮุน* ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาอบรมสั่งสอนผู้หญิงทั้งชนชั้นสูงและชนชั้นต่ำเพียงเรื่องเดียวในสมัยนั้น

พนักงานฝ่ายใน แซโจได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของหนังสือเล่มนี้ในคำต่อท้ายไว้ว่า “ยังทรงหวังไปถึงเรื่องการด้อยความรู้ของผู้หญิง จึงทรงมานะสั่งสอนด้วยความตั้งใจ หนังสือเรื่อง *โชฮัก* *ยอลเนี่ย* *ยอโกว* และ *เมียงกัม* นั้น มีจำนวนเล่มและเนื้อหามากมาย เป็นการยากลำบากสำหรับผู้เริ่มศึกษา ด้วยเหตุนี้ จึงทรงตัดสินใจแต่งหนังสือ ทรงคัดเลือกเนื้อหาส่วนที่สำคัญและทรงเรียบเรียงโดยแบ่งออกเป็น 7 ตอนแล้วทรงเรียกว่า *แนฮุน* ยิ่งไปกว่านั้น ทรงแปลเป็นภาษาเกาหลีโดยใช้อักษรเกาหลีเพื่อให้สะดวกต่อการอ่านและเข้าใจง่าย ผู้ใดแม้อ่านเพียงครั้งเดียวก็จะสามารถเข้าใจเนื้อหาสาระได้อย่างถูกต้องชัดเจน”³¹ และ “การแต่งหนังสือเล่มนี้ มิใช่เพียงเพื่อสั่งสอนเฉพาะเชื้อพระวงศ์ของพระองค์เท่านั้น แม้หญิงที่ไร้การศึกษาในชนบท ถ้าได้อ่านและท่อง

²⁷ คัมภีร์ลัทธิขงจื๊อ 4 เล่ม (The Four Classic) ได้แก่ *論語* (วากยคถา หรือ The Analects) *大學* (มหาศึกษาบท หรือ The Great Learning) *中庸* (ความเหมาะสม หรือ The Doctrin of the Mean) และ *孟子* (เม่งจื๊อ หรือ Book of Mencius)

²⁸ วรรณกรรมคำสอนสตรีของยูเอียง (劉向) ในสมัยราชวงศ์ฮั่น (206ปีก่อนคริสต์ศักราช – ค.ศ.220) เนื้อหาส่วนมากเกี่ยวกับผู้หญิงในประวัติศาสตร์ เช่น พระราชินี พระมเหสี ภริยาของขุนนางชั้นผู้ใหญ่และภริยาของข้าราชการชั้นผู้น้อย

²⁹ วรรณกรรมคำสอนสำหรับผู้หญิงของฮอฮีแจ (許熙載) ในสมัยราชวงศ์มองโกล (ค.ศ.1279 -1368)

³⁰ *เมียงกัม* เป็นชื่อหนังสือ ซึ่งหมายถึงเรื่องที่เป็นแบบอย่างที่ดี หนังสือ *เมียงกัม* มีหลายสำนวน ไม่ทราบแน่ชัดว่าเป็นสำนวนใดที่พระราชินีโชเฮนำมาใช้

³¹ คำตอนท้ายใน *แนฮุน* “患女婦之無知 孜孜訓誨 然 烈女 女教 明鑑 小學等書 卷秩浩繁 初學焉 親自睿斷 撮其切要 摠成七章 名曰內訓 繼以諺譯 使之易曉 雖至愚 一覽亦然 以便習誦” (หน้า 194)

ทั้งเข้าและเย็นจนจดจำได้แล้วปฏิบัติตาม ก็จะสามารถเข้าใจถึงภาระหน้าที่การดูแลและปกครองครอบครัวได้เป็นอย่างดี”³²

3.2.1.3 เนื้อหา

แนวนั้นเป็นบทพระราชานิพนธ์ของพระราชินีไซเฮ พระองค์ทรงคัดเลือกคำสอนที่เหมาะสมกับการอบรมสั่งสอนผู้หญิงจากวรรณกรรมคำสอนสี่เรื่องได้แก่ *ไซฮัก ยอดเนี่ย ยอดโกว และเมียงกัม* ซึ่งแบ่งได้เป็นสามเล่ม โดยหน้าแรกเป็นคำนำของพระองค์เองและหน้าสุดท้ายเป็นคำปรารภของข้าราชการฝ่ายในแท้ใจ

เนื้อหาในเล่มที่ 1 แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ การพูดจาและการปฏิบัติตน ความกตัญญูต่อบิดามารดา และจารีตประเพณีในการแต่งงาน เนื้อหาในเล่มที่ 2 มีตอนเดียว แบ่งเป็น 2 ภาค คือ คู่ครอง : สามภรรยา และเนื้อหาในเล่มที่ 3 แบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ ภาระหน้าที่ของผู้เป็นมารดา การสร้างมิตรภาพกับญาติพี่น้อง และความสุจริตกับความประหยัด ทั้งหมดนี้แบ่งเป็น 7 ตอน แต่ละตอนอ้างอิงหนังสือและคำสอนของบุคคลผู้มีชื่อเสียงกว่า 40 ราย เช่น *ยอดโกว แยกี้ (禮記)*³³ หลักคำสอนของขงจื้อ (孔子) ซามาอนกง (司馬溫公) ฯลฯ และยกตัวอย่างทั้งด้านดีและด้านไม่ดีของผู้หญิงในประวัติศาสตร์กว่า 50 คน เช่น แทอิม(太任) แทซา(擘士) ฯลฯ เพื่อให้เห็นความประพฤติที่ผู้หญิงควรปฏิบัติ

ตอนที่ 1 การพูดจาและการปฏิบัติตน (言行章)

เนื้อหาของตอนนี้กล่าวถึงข้อควรระวังและหลักปฏิบัติในการพูดและการวางตัวของผู้หญิง เนื่องจากคำพูดสามารถผูกสัมพันธ์หรือทำลายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งยังอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อบ้านเมือง การใช้คำพูดจึงต้องระมัดระวัง สำหรับการวางตัว มีการสอนวิธีทางการวางตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะอย่างละเอียด เช่น เมื่อผู้ชายกับผู้หญิงอยู่ด้วยกัน เมื่อเข้าห้องของผู้อื่น หรือ เมื่อรับประทานอาหาร ฯลฯ

³² *เรื่องเดียวกัน*. “是書之作 奚尸仁粹殿下之教玉葉耶 以至閭巷愚婦 女工之暇 朝習暮誦 於心玩味 則漸知克家之道” (หน้า 195)

³³ *แยกี้ (禮記)* เป็นชื่อหนังสือที่เกี่ยวกับพิธีกรรม(Book of Rites) ซึ่งเป็นหนึ่งในคัมภีร์ 5 เล่ม (The Five Classic) ของขงจื้อ *แยกี้* เป็นวรรณกรรมที่ว่าด้วยขนบธรรมเนียม จารีตต่าง ๆ และพิธีกรรมตลอดจนมารยาททางสังคม

นอกจากนี้ยังกล่าวถึงคุณสมบัติของผู้หญิง คือคุณสมบัติ 4 อย่างที่ผู้หญิงพึงมีอย่างครบถ้วน ได้แก่ บุคอก (婦德 คุณงามความดีของผู้หญิง) บุษอน (婦言 การพูดจาของผู้หญิง) บุษง (婦容 รูปร่างหน้าตาของผู้หญิง) และบุกง (婦功 ความสามารถทางงานบ้านและงานฝีมือของผู้หญิง) การที่ผู้หญิงมีคุณสมบัติ 4 อย่างดังกล่าว(女有四行) เป็นวิธีที่จะเป็น"เฮียนโมยั้งซอ" (賢母良妻 แม่ที่ดีภรรยาที่ดี) ซึ่งเป็นผู้หญิงในอุดมคติของสมัยราชวงศ์โชซอนได้ เมื่อคุณสมบัติทั้ง 4 อย่างนี้รวมอยู่ในอิน (仁 ความเมตตากรุณา หรือ มนุษยธรรม) ก็เรียกได้ว่า สมบูรณ์แบบ

ตอนที่ 2 ความกตัญญูที่มีต่อบิดามารดา (孝親章)

เนื้อหาเป็นการสอนการปฏิบัติต่อบิดามารดาอย่างถูกต้อง วิธีปรนนิบัติบิดามารดาของสามี นอกเหนือจากบิดามารดาของตน ตลอดจนวิธีแสดงความกตัญญูทั้งเมื่อบิดามารดายังมีชีวิตอยู่และเมื่อบิดามารดาเสียชีวิตแล้ว

ตอนที่ 3 จารีตประเพณีในการแต่งงาน (昏禮章)

เนื้อหาอธิบายถึงจารีตประเพณีที่เกี่ยวกับการแต่งงาน นับตั้งแต่ नियามของการแต่งงาน การเตรียมพิธีสมรส จนถึงจริยธรรมในชีวิตสมรส

ตอนที่ 4 คู่ครอง : สามีภรรยา (夫婦章)

เนื้อหาสอนหลักปฏิบัติของสามีและภรรยา อธิบายหลักมูลฐานของความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยาว่าด้วยอิมยั้ง (陰陽)³⁴ สอนกิริยามารยาทและการปรนนิบัติสามี โดยเน้นหน้าที่ของภรรยาด้วยการอ้างถึงอุทาหรณ์ทางประวัติศาสตร์มากมาย

ตอนที่ 5 ภาระหน้าที่ของผู้เป็นมารดา (母儀章)

³⁴ 陰陽 (Yin & Yang) เป็นหลักมูลฐานของโลกจักรวาล

หยินเป็นหลักสงบ หยางเป็นหลักที่กระทำกิจการ

หยินเป็นพลังฝ่ายลบ สตรีเพศ หยางเป็นพลังฝ่ายบวก บุรุษเพศ

พลังทั้งสองฝ่ายอย่างอนุเคราะห์กันและกันทำให้เกิดภาวะสมบูรณ์

ดู Chu Chai and Winberg Chai, *ปรัชญาจีน*(The Story of Chinese Philosophy) แปลและเรียบเรียงโดย สกล นิลวรรณ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2523), หน้า 451.

เนื้อหาสอนจรรยาบรรณของผู้เป็นมารดา กล่าวถึงตั้งแต่การเลือกแม่นม วิธี การอบรมสั่งสอนบุตรตามวัย รวมทั้งความตั้งใจในการอบรมสั่งสอนลูกสะใภ้ในฐานะที่เป็นมารดา ของสามี

ตอนที่ 6 การสร้างมิตรภาพกับญาติพี่น้อง (敦睦章)

เนื้อหาสอนเรื่องเกี่ยวกับความรักและมิตรภาพระหว่างสมาชิกในครอบครัว สอนวิธีสร้างมิตรภาพกับภรรยาของน้องชายของสามีหรือกับญาติพี่น้อง

ตอนที่ 7 ความสุจริตกับความประหยัด (廉儉章)

เนื้อหาสอนว่า การดำรงชีวิตอย่างสุจริตและประหยัดด้วยความพอเพียงเป็น อย่างไร การต้อนรับแขกหรือต้องทำอะไร และการปรนนิบัติสามีซึ่งรับราชการควรทำอย่างไร ฯลฯ

3.2.1.4 ความสัมพันธ์กับแชนฮุนฉบับจีน

ในประเทศจีน ก็มีวรรณกรรมคำสอนสตรีชื่อแชนฮุนเช่นเดียวกัน แชนฮุนฉบับของ จีนเป็นพระราชนิพนธ์ในพระราชินีอินโฮวมน (仁孝文) นามสกุลซอ (徐) ซึ่งเป็นพระมเหสีของ พระเจ้าของโจมนุในราชวงศ์เหม็ง (明) โดยทรงพระราชนิพนธ์เพื่อผู้หญิงชาววังเมื่อค.ศ.1405 หรือ 70 ปีก่อนแชนฮุนฉบับพระราชินีในพระราชินีไซเฮ (ค.ศ.1475)

ดังที่กล่าวในคำนำ พระราชินีไซเฮทรงพระราชนิพนธ์เรื่องแชนฮุนโดยทรงใช้ หนังสือ 4 เล่มเป็นหลัก ได้แก่ ไชฮัก ยอลเนี่ย ยอลโกว และเมียงกัม นอกจากนี้ยังทรงอ้างถึง พระคัมภีร์ต่างๆ เช่น แยกกี นนอช และทรงยกตัวอย่างจากหนังสือและคำสอนของบุคคลผู้มีชื่อเสียง แต่มิได้ทรงใช้หนังสือแชนฮุนฉบับของจีนและไม่ได้ทรงอ้างถึงแม้แต่ครั้งเดียว ซึ่งสันนิษฐาน ได้ว่า ในขณะที่นั้น (ค.ศ.1475) แชนฮุนฉบับของจีนยังไม่ได้เข้ามาเผยแพร่ในประเทศเกาหลี

3.2.1.5 ประวัติการตีพิมพ์

เมื่อทรงพระราชนิพนธ์เสร็จแล้ว(ค.ศ.1475) อาจจะมีการตีพิมพ์และเผยแพร่ แต่ หาหลักฐานที่บันทึกการพิมพ์ไม่ได้ เมื่อสำรวจข้อมูลต่างๆ ก็อาจสรุปประวัติการตีพิมพ์เรื่องแชนฮุน ได้ดังนี้

สมัยพระเจ้าจงจง (ค.ศ.1522, 中宗實錄 ³⁵)	
สมัยพระเจ้าซอนโจ 2 ครั้ง (ค.ศ.1522)	เดือนเมษายน (宣祖實錄) เดือนมิถุนายน (眉岩日記)
สมัยกวังแฮกุน 2 ครั้ง (ค.ศ.1611)	เดือนมีนาคม (光海君日記) เดือนกันยายน (光海君日記)
สมัยพระเจ้าโฮวจง 2 ครั้ง (ค.ศ.1656)	เดือนกรกฎาคม (孝宗實錄) เดือนกรกฎาคม(國朝寶鑑)
และ สมัยพระเจ้ายองโจ (ค.ศ.1736)	เดือนธันวาคม (英祖實錄)

แต่สำนวนที่สืบทอดต่อมาถึงปัจจุบันนี้ มีทั้งหมด 5 สำนวน

- 1) สำนวน ค.ศ.1573 ภาพถ่ายจากต้นฉบับตัวเขียน, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยยอนเซ (ค.ศ.1969)
- 2) สำนวน ค.ศ.1611 ภาพถ่ายจากต้นฉบับตัวเขียน, สำนักพิมพ์อาเซอามุนฮวาซา (ค.ศ.1974)
- 3) สำนวน ค.ศ.1656 หาดต้นฉบับไม่พบ
- 4) สำนวน ค.ศ.1736 เก็บไว้ที่หอสมุดแห่งมหาวิทยาลัยโซล
- 5) สำนวนที่ไม่มีระบุสมัยที่แต่ง

3.2.2 เกเนียซอ (계녀서) ตำราสอนกุลธิดา³⁶

³⁵ จงจงซิลหลง คือพงศาวดารพระเจ้าจงจง ซิลหลง (實錄) เป็นกาฉบับที่กประวัติศาสตร์แต่ละปีของแต่ละรัชกาล

³⁶ เนื้อหาในหัวข้อที่ 3.2.2 เกเนียซอ (หน้า 78 - 88) นี้ ผู้วิจัยได้ประมวลและเรียบเรียงขึ้นจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

Chung-suk Shin, "On Women's Lettering of Korean Traditional Ways" The Korean Language & Literature No.47(March 1970),

Jik-soo Shon, "A Study on books concerning women's education in the Yi Dynasty" Doctoral dissertation, Graduate School, Sunhkyunkwan University, 1981

Eun-hwa Jeoung, "The women education viewpoint of Song Si-yol : A Study on the Gaenyoso" Master's thesis, Graduate School of Education, Chungnam National University, 1994.

สารานุกรมภาษาและวรรณคดีเกาหลี. โซล : Korea Dictionary Research Publishing, 1997.

(국어국문학편저위원회, 국어국문학자료사전. 서울 : 한국사전연구사, 1997)

Doosan EnCyber(두산세계대백과), Yahoo! Korea 백과사전 (<http://kr.encycl.yahoo.com>). 2001.

3.2.2.1 ผู้แต่ง

ซง ซี ยอล (宋時烈, ค.ศ.1607-1689) เป็นนักปราชญ์และนักการเมืองในสมัยราชวงศ์โชซอนตอนกลาง มีสมญานามว่า “ยองโบ” (英甫) คนทั่วไปมักเรียกว่า “อุ้ม” (尤庵)

ตั้งแต่เด็ก อุ้มเฉลียวฉลาดและมีความสามารถสูงกว่าผู้อื่น มีอุปนิสัยซื่อตรงและมีคุณธรรมสูง ไม่เคยประพฤติปฏิบัติตนผิดศีลธรรมจรรยา นอกจากนั้น เมื่อเห็นความไม่ถูกต้อง ก็จะทนไม่ได้ แต่ถ้าเห็นผู้ใดทำความดี ก็จะชมเชยและแสดงความยินดีเสมือนเรื่องของตนเอง ส่วนในชีวิตประจำวัน ก็ดำเนินชีวิตอย่างสุจริตเรียบง่ายด้วยความพอเพียงและความประหยัด จึงไม่นิยมใส่เสื้อผ้าที่ทำด้วยผ้าไหม แม้ว่าตามปกติจะเป็นคนอ่อนโยนมีความเมตตา กรุณา แต่เมื่อกำลังอบรมสั่งสอนผู้อื่นหรือปฏิบัติตนตามศีลธรรมและจริยธรรม ก็จะเป็นคนที่เข้มงวด

อุ้มเคยรับราชการในตำแหน่งจวาเออจอง (左議政) และ อูเออจอง (右議政) แต่ถูกเนรเทศหลายครั้ง เพราะนิสัยแข็งกร้าวและเชื่อมั่นในตัวเอง ไม่ยอมเปลี่ยนความคิดเห็นง่ายๆ ถ้าเชื่อว่าตนเองถูกต้อง

หลักปรัชญาและทัศนคติของอุ้มได้รับอิทธิพลจากบิดา ต่อมาเมื่อได้ไปเป็นลูกศิษย์ของ คิม จัง แชง (金長生, ค.ศ.1548-1631) ผู้เป็นนักวิชาการชื่อดังทางด้านลัทธิขงจื้อคนหนึ่ง ในสมัยนั้น อุ้มก็ได้หุ่มเทอ่านหนังสือของจูกาเกือบทั้งชีวิต อุ้มสนใจแต่ปรัชญาของจูกา³⁷ (朱子) และศึกษาอย่างลึกซึ้ง เรียกได้ว่าอุ้มเป็นนักวิชาการผู้ยิ่งใหญ่ทางลัทธิขงจื้อ อุ้มเห็นด้วยและรับทฤษฎีของ อี อี (李珥, ค.ศ.1536-1584) มาศึกษาต่อจนกระทั่งสร้างทฤษฎีของตน³⁸

³⁷ จูกา หรือ จูซี (Chu His, ค.ศ.1130-1200) เป็นนักวิชาการที่มีชื่อเสียงของสมัยราชวงศ์ซ่งในกลุ่มลัทธิขงจื้อใหม่ (Neo-Confucianism) ซงซียอล ยกย่องสรรเสริญจูซีว่า จูซีเป็นนักปราชญ์ที่ยิ่งใหญ่ ตั้งแต่ปรัชญาทางด้านการศึกษา สังคม การเมือง ตลอดจนถึงความประพฤติในชีวิตประจำวัน ไม่มีสิ่งใดที่อุ้มไม่ได้รับอิทธิพลจากจูซี เห็นความเห็ดทูนของซงซียอลที่มีต่อจูซีได้จากหนังสือ *ซงจาแดจอน* ดังต่อไปนี้ “คำพูดของจูซีทั้งหมดถูกต้อง ความถูกต้องของทุกอย่างก็คือจูซี ถ้าไม่ใช่คนเฉลียวฉลาดจนสามารถได้ปฏิบัติตามที่จูซีเคยพูดและเคยกระทำ ไม่เคยสงสัยเลย” จาก Eun-hwa Jeoung, “The women education viewpoint of Song Si-yol : A Study on the Gaenyoso” (Master’s Thesis, Graduate School of Education, Chungnam National University, 1994), pp.13-14.

³⁸ ขงจื้อ(孔子) ⇒ จูกา(朱子) ⇒ อีอี(李珥) ⇒ ซงซียอล(宋時烈) แผนภูมินี้แสดงให้เห็นว่าซงซียอลได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของขงจื้อ ซึ่งผ่านมายังจูกาและอีอีตามลำดับ

ผลงานของอุ๋มมีมากมาย แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือหนังสือที่เขาแต่งหรือเรียบเรียงด้วยตนเอง และงานเขียนซึ่งมีผู้รวบรวมขึ้นในภายหลัง

หนังสือที่แต่งเอง ได้แก่ จูจาดแจจอนซาเออ (朱子大全筭疑) จูจาดอสิวโซบุน (朱子語類小分) อี้จองซอบุนลิว (二程書分類) นนแมงมุนเออทงโก (論孟問義通攷) เกียงเลเออเออ (經禮疑義) ซิมเกียงซ็อกเออ (心經釋義) และเกเนี่ยซอ (戒女書) เป็นต้น สำหรับงานเขียนที่รวบรวมในภายหลัง ตามพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์สุกจง (肅宗) พระองค์ที่ 19 แห่งราชวงศ์โชซอน สถาบันโกซอควัน (教書館) ได้รวบรวมผลงานของอุ๋มและจัดพิมพ์ครั้งแรกในค.ศ.1717 เป็นหนังสือชื่อ อุ๋มจิบ (尤庵集) ต่อมาเมื่อค.ศ.1787 มีการรวบรวมงานเขียนที่ไม่มีในฉบับเดิมและจัดพิมพ์ใหม่ เรียกว่า ซงจาดแจจอน (宋子大全)

เรื่องที่อุ๋มสนใจและทุ่มเททำมากที่สุดเรื่องหนึ่ง คือการสั่งสอนและการศึกษา โดยมีลูกศิษย์ถึง 900คน ในบรรดาลูกศิษย์ก็มีผู้ที่ได้เป็นนักวิชาการชื่อดังมากมาย

อุ๋มตั้งใจอบรมสั่งสอนลูกเช่นกัน กล่าวคือ สอนเรื่องความกตัญญูต่อบิดามารดา มิตรภาพระหว่างพี่น้อง และการดูแลปกครองคนรับใช้ด้วยมนุษยธรรม โดยใช้วิธีปฏิบัติตนให้ลูกๆเห็นและเรียนรู้ นอกจากนั้นยังอบรมสั่งสอนกิริยามารยาทของผู้หญิงและหน้าที่ของผู้หญิงในฐานะที่เป็นแม่บ้าน และได้เขียนเรื่องหน้าที่ของผู้หญิงที่ควรปฏิบัติในบ้านให้ลูกสาวเมื่อคราวแต่งงาน งานเขียนเรื่องนี้ คือเรื่องเกเนี่ยซอ(계녀서 : ตำราสอนกุลธิดา)นั่นเอง

หนังสือเล่มนี้สอนเรื่องมารยาทและภาระหน้าที่ในชีวิตประจำวันด้วยความตั้งใจจริง โดยใช้ภาษาเกาหลีแท้ ไม่ใช่การอบรมสั่งสอนเชิงจริยธรรมซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม ทำให้เห็นและรู้สึกถึงความรักของบิดาที่มีต่อลูกได้

3.2.2.2 วัตถุประสงค์

อุ๋มเริ่มต้นด้วยการกล่าวว่า

“การอบรมสั่งสอนกิริยามารยาทของผู้หญิง มีใช้หน้าที่ของพ่อ แต่เมื่อลูกโตแล้ว และจะแต่งงานกับผู้ชายในตระกูลสูง พ่อจึงเขียนเรื่องนี้ให้ลูกด้วยความห่วงใย

แม้ว่าคำพูดของคนแก่อย่างพ่อจะไม่พิถีพิถัน ก็อย่าคิดว่าไม่ละเอียด จงตั้งใจปฏิบัติตาม”³⁹

และตอนท้ายก็ได้บอกปณิธานในการแต่งเรื่องนี้อีกว่า

“ลูกยังไม่ได้เติบโตเต็มที่ แต่จะแต่งงานไป พ่อไม่สามารถสอนลูกโดยให้อยู่ใกล้ๆ พ่อได้จนแก่เฒ่า เมื่อต้องส่งลูกไปอยู่บ้านอื่น จึงกลัวว่า ลูกจะวางตัวไม่ถูกในเรื่องต่างๆได้ ด้วยเหตุนี้ พ่อรู้สึกอึดอัดและห่วงใย จึงอุตสาหะใช้ความคิดต่างๆสั่งสอน จงจดจำให้มั่น โดยอ่านหนังสือเล่มนี้เดือนละสองสามครั้ง ถ้าลูกคิดเสมอว่า ลูกอยู่ข้างๆพ่อและพ่อมาตักเตือนความผิดทั้งใหญ่และเล็กของลูก ลูกจะไม่มีวันประมาทหรือลืมสิ่งที่พ่ออบรมสั่งสอนไว้ได้เลย จงนับถือหนังสือเล่มนี้เช่นเดียวกับที่ผู้ชายนับถือหนังสือไซอิ๋ว การไม่ทำให้ผู้อื่นกล่าวหาว่าเป็นความผิดของพ่อแม่เนื่องจากความผิดของลูกในเรื่องใหญ่หรือเรื่องเล็กต่างๆ นับเป็นความมกตัญญูที่ยิ่งใหญ่ ลูกจงจดจำข้อนี้และปฏิบัติตามเหมือนฟังคำสั่งสอนของพ่อ แม้ว่าลูกจะไปจากพ่อก็ตาม จงจดจำให้มั่นและพึงระมัดระวัง”⁴⁰

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่าอุ้มเขียนเรื่องนี้ขึ้นเพื่อสั่งสอนลูกสาวที่กำลังจะแต่งงานด้วยความห่วงใยว่าเมื่อลูกสาวแต่งงานแล้วจะมีเรื่องที่วางตัวไม่ถูกต้องเกิดขึ้น

คนสมัยราชวงศ์โชซอนเชื่อว่าความเจริญรุ่งเรืองหรือความล้มเหลวของวงศ์ตระกูลนั้นขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้เป็นลูกสะใภ้ กิริยามารยาทของผู้หญิงจึงมีผลต่อความเจริญรุ่งเรืองหรือความล้มเหลวของวงศ์ตระกูลอื่นเป็นอันมาก⁴¹ เพราะฉะนั้นเมื่อซงชียอลให้ลูกสาวแต่งงานกับผู้ชายในตระกูลสูงอย่างตระกูลกวัน (權) ย่อมมีความเป็นห่วงมากในฐานะที่เป็นบิดา ทำให้ ซง ชี ยอล ต้องการอบรมสั่งสอนภาระหน้าที่ของผู้หญิงในชีวิตประจำวัน ซง ชี ยอล จึงเขียนคำสั่งสอนว่าด้วยภาระหน้าที่ของผู้หญิงในครอบครัวด้วยความคิดเห็นและประสบการณ์ของ

³⁹ ซง ชี ยอล, เกเนี่ยซอ, ถอดความโดยคิม จง ควัน (โซล : เมียงมุนดง, 1994), หน้า 199.

(宋時烈, 戒女書, 김중권 역주, 서울 :明文堂, 1994)

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 226.

⁴¹ สังคมเกาหลีถือว่า เมื่อผู้หญิงแต่งงานแล้ว ผู้หญิงเป็นสมาชิกในครอบครัวของสามีของตน ไม่ใช่สมาชิกในครอบครัวของบิดามารดาของตนอีกแล้ว คนเกาหลีจึงให้ความสำคัญแก่ลูกสะใภ้ซึ่งมาเป็นสมาชิกใหม่ของครอบครัวมากกว่าลูกสาวที่แต่งงานแล้วไปอยู่ที่บ้านของสามี

ตนเองเมื่อลูกสาวแต่งงาน โดยไม่ให้น้ำเสียงแบบออกคำสั่ง แต่อบรมสั่งสอนลูกอย่างอ่อนโยนเต็มไปด้วยความรักและความห่วงใย

สรุปได้ว่า ชง ซี ยอล แต่งหนังสือเล่มนี้ขึ้นในฐานะเป็นบิดาที่สอนลูกสาวซึ่งกำลังจะแต่งงานให้รู้จักกิจกรรมารยาทและหน้าที่ของภรรยาที่ดี ลูกสะใภ้ที่ดี และแม่บ้านที่ดีด้วยความรักและความห่วงใย

3.2.2.3 เนื้อหา

เกเนี่ยซอ ของ ชง ซี ยอล หรือ อุ้ม มีสังเนื่อหาอบรมสั่งสอนหน้าที่ของผู้หญิง โดยแบ่งเป็น 20 ตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปฏิบัติต่อบิดามารดาของตน (부모 섬기는 도리라)

เนื้อหาของตอนนี้สอนเรื่องความกตัญญู ให้สำนึกพระคุณของบิดามารดา เพราะถือว่าบิดาเป็นผู้ให้กำเนิด มารดาเป็นผู้เลี้ยงดู (父生母育) อุ้มอ้างคำพูดของคนโบราณว่า “ต่อเมื่อมีลูกจึงสำนึกบุญคุณของพ่อแม่ได้”⁴²

ตอนที่ 2 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปรนนิบัติสามี (지 아비 섬기는 도리라)

เนื้อหาของตอนนี้สอนว่า ในระหว่างสามีภรรยา การเคารพนับถือซึ่งกันและกัน อย่างแนบแน่นเป็นภาระหน้าที่ที่ควรทำ อย่าประมาทและจงปรนนิบัติสามีเสมือนแขกสำคัญ

ตอนที่ 3 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปฏิบัติต่อบิดามารดาของสามี (시 부모 섬기는 도리라)

เนื้อหาของตอนนี้สอนให้ปรนนิบัติบิดามารดาของสามีมากกว่าบิดามารดาของตนเอง และกล่าวว่าถ้าไม่ได้ปรนนิบัติบิดามารดาของสามีเสมือนบิดามารดาของตนเอง บิดามารดาของสามีก็จะไม่รักลูกสะใภ้เหมือนลูกสาวของตนเอง

ตอนที่ 4 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการสร้างมิตรภาพระหว่างพี่น้อง (형 제 와 화목하는 도리라)

เนื้อหาสอนเรื่องการสร้างมิตรภาพระหว่างพี่น้อง โดยอ้างคำกล่าวจากหนังสือไซฮักที่ว่า

⁴² ชง ซี ยอล, เกเนี่ยซอ, หน้า 200.

“พี่น้องมาจากบิดามารดาเดียวกัน สายเลือดเดียวกัน ดื่มนมของมารดาเหมือนกัน (...) หลังจากสมรส มีภรรยา และสร้างครอบครัวของตนเองแล้ว (...) ภรรยาของพี่ชายและน้องสาวของสามีก็เช่นเดียวกัน แม้ว่าจะไม่สนิทสนมกับเรา ก็จงต้อนรับเหมือนน้องในไส้ และหากมีเรื่องใดแม้ว่าดีหรือไม่ดี ใหญ่หรือเล็กก็ตามแต่ ต้องช่วยกัน และพยายามสร้างมิตรภาพให้ได้”⁴³

ตอนที่ 5 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการสร้างมิตรภาพกับบรรดาเครือญาติ(친척과 화목하는 도리라)

เนื้อหาเป็นการยกตัวอย่าง คุณเซตงกอ (九世同居 : คนเก้าชั่วคนอยู่ด้วยกันได้หลังคาเดียว) ครอบครัวโบราณครอบครัวหนึ่งที่มีวิถีรักษาความสงบสุข คือการติดตัวอักษร “อิน” (忍 ความอดทน)หนึ่งร้อยตัว และสอนว่าการสร้างมิตรภาพทำได้ทางเดียว ก็คือใช้ความอดทน

ตอนที่ 6 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการเลี้ยงลูก (자식 가르치는 도리라)

เนื้อหากล่าวถึงความสำคัญของบทบาทของมารดาที่มีต่อการอบรมสั่งสอนลูก และแนะนำวิธีการอบรมสั่งสอนลูกก่อนคลอด(Prenatal care or Prenatal education) วิธีสอนบุตรตามเพศและวัยอย่างละเอียด

ตอนที่ 7 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการเตรียมพิธีเซ่นไหว้ (제사 받드는 도리라)

เนื้อหากล่าวว่าการตระเตรียมและจัดการพิธีเซ่นไหว้ด้วยความตั้งใจจริง ความบริสุทธิ์ใจ และความรอบคอบ ถือเป็นเรื่องสำคัญ มีการสอนเรื่องการทำหน้าที่อย่างรอบคอบ โดยนึกถึงการใช้เครื่องเซ่นไหว้ภายในหนึ่งปีให้สม่ำเสมอ และเมื่อเตรียมของเซ่นไหว้ไม่ให้เห็นว่สิ่งใดมากเกินไปหรือน้อยเกินไป

ตอนที่ 8 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการต้อนรับแขก (손님을 대접하는 도리라)

อุ้มสอนว่าถ้าแขกไม่มา วงศ์ตระกูลจะขาดโอกาสสมาคมกับคนนอกบ้าน สามีกับลูกก็จะไม่มีโอกาสทำหน้าที่เป็นเจ้าของบ้าน จึงให้ต้อนรับแขกอย่างดีพร้อมด้วยไมตรีจิต และเตือนว่าผู้หญิงสมัยนี้ มักดูต่ำสามีหลังจากที่แขกกลับ เมื่อแขกที่ร่ำรวยและมีฐานะดีมาจะต้อนรับเป็นอย่างดี แต่ถ้าเป็นแขกที่ยากจนและมีฐานะต่ำมาก็จะต้อนรับอย่างไม่ดี จงระมัดระวังเรื่องนี้

ตอนที่ 9 ภาระหน้าที่ว่าด้วยห้ามหนึ่งหวงริษยา (투기 하지 말아야 하는 도리라)

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 203.

อุ้มเตือนว่าการหึงหวงริษยาถือเป็นความประพฤติที่เลวที่สุดของภรรยา ถ้าหากเริ่มหึงหวงริษยาแล้ว แม้ว่าสามีภรรยารักกันมากเท่าไร ก็เกลียดกันและโกหกกันได้ จนกระทั่งเป็นการทำลายตนเองครอบครัว และลูกหลานให้พินาศ

ตอนที่ 10 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการระวังคำพูด (말씀을 조심하는 도리라)

อุ้มสอนว่าการระมัดระวังคำพูดและไม่พูดมากเป็นความประพฤติที่สำคัญที่สุด โดยอ้างคำกล่าวที่ว่า “ว่ากันว่า ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว จะตบอด 3 ปี นูหนวก 3 ปี และเป็นโบ้ 3 ปี”⁴⁴

ตอนที่ 11 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการประหยัดทรัพย์สิน (재물을 존절히 쓰는 도리라)

อุ้มสอนว่าวิธีครองเรือนที่ดีขึ้นอยู่กับการใช้จ่ายอย่างประหยัดเท่านั้น จึงห้ามฟุ่มเฟือยและหรูหราเกินควร แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ต้องจับจ่ายใช้สอย ก็อย่าตระหนี่ ทั้งยังอบรมสั่งสอนว่าควรเก็บทรัพย์สินที่เหลืออยู่เสมอ เพื่อให้สำหรับกิจการงานต่างๆ อย่างเหมาะสมหรือซื้อไร่นาไว้เพื่อลูกหลาน

ตอนที่ 12 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการขยันทำงานบ้าน (일 부지런히 하는 도리라)

อุ้มสอนว่างานบ้านงานเรือนทั้งหมดเป็นหน้าที่ของแม่บ้าน จงขยันทำงานบ้าน แต่ผู้หญิงบางคนไม่ได้กินไม่ได้นอน เพราะมัวแต่ทำและคิดเรื่องงานบ้านตลอด จนกระทั่งเจ็บไข้ได้ป่วย เช่นนี้ก็ไม่พึงกระทำ

ตอนที่ 13 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการดูแลความเจ็บไข้ได้ป่วยในบ้าน (병환 모시는 도리라)

อุ้มสอนให้ดูแลความเจ็บไข้ได้ป่วยด้วยความตั้งใจจริง

ตอนที่ 14 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการเตรียมอาหารและเสื้อผ้า (의복·음식 하는 도리라)

ความคิดเกี่ยวกับเรื่องเสื้อผ้าและอาหาร อุ้มสอนให้ทำตัวอย่างพอเพียง ไม่หรูหรา โดยอ้างคำกล่าวของคนโบราณที่ว่า “เมื่อแขกมาเยือน เขาจะดูอาหารที่เลี้ยง เมื่อสามีออกนอกบ้าน คนอื่นจะดูเสื้อผ้า จึงต้องดูแลให้”⁴⁵

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 210.

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 214.

ตอนที่ 15 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปกครองคนรับใช้ (노비 부리는 도리라)

อุ้มสอนว่าถ้าปฏิบัติตนอย่างสมเกียรติและมีความเมตตา คนรับใช้จะซื่อสัตย์ต่อเจ้านายและทำงานให้อย่างเต็มความสามารถ

ตอนที่ 16 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการขอยืมและการได้รับ (꾸고 받는 도리라)

อุ้มสอนว่าถ้าจำเป็นอาจขอยืมเงินจากผู้อื่น แต่ห้ามให้ผู้อื่นยืมเงินในขณะเดียวกัน เพราะเรื่องหนี้สินอาจทำให้เกิดเรื่องเข้าใจผิดกันและจะเกิดเรื่องไม่ดีขึ้น

ตอนที่ 17 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการรู้จักซื้อขายข้าวของ (팔고 사는 도리라)

อุ้มสอนว่าเมื่อซื้อสินค้าพึงนึกในใจว่าถ้าเราเป็นผู้ขายจะขายเท่าไร และเมื่อเห็นว่าใครขายสิ่งของโดยเรียกราคาแค่ครึ่งหนึ่งของราคาจริงเพราะโรคภัยไข้เจ็บหรือความอดอยาก จึงซื้อตามราคาปรกติ

ตอนที่ 18 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการไม่เชื่อเรื่องผี (비손원 하는 도리라)

อุ้มสอนว่าอย่าภาวนาเพราะฟังคำจากหมอผีหรือคนตาบอด และการให้ทานหรือบำเพ็ญกุศลที่วัดยิ่งไร้ประโยชน์ ห้ามคิดโดยเด็ดขาด

ตอนที่ 19 ภาระหน้าที่ว่าด้วยความรอบคอบที่ไม่ควรพลาด (중요로써 경계라)

อุ้มกล่าวถึงความตั้งใจ คำพูด และกิริยามารยาทของผู้หญิง เรื่องความตั้งใจ คือต้องรู้จักเจียมตัว เพราะความยากจนกับความร่ำรวยของคนเรานั้นถูกชะตากำหนดไว้แล้ว จงละทิ้งความหยิ่งทะนง อย่าหลงกลวงผู้อื่น ปลูกฝังคุณธรรมให้แก่ตนเอง และเมื่อประสบกับปัญหาใหญ่ต้องตัดสินใจและจัดการด้วยตนเอง การขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นถือว่าไม่ดี ต้องทำตัวให้ทะมัดทะแมง

เรื่องกิริยามารยาท สอนว่าสำหรับผู้หญิงการเข้าออกบ้านเป็นเรื่องสำคัญ จึงไม่ให้เข้าออกถ้าไม่จำเป็นจริง ๆ เมื่อเล่นหรืออ่านหนังสือจงวางตัวอย่างถูกต้องตามจริยธรรม ถ้ารู้สึกตัวว่าไม่ค่อยสบายอย่าปกปิดไว้ รีบเรียนให้บิดามารดาของสามี(ผู้ใหญ่)ทราบและรักษา จะเป็นการดีกว่า

เรื่องคำพูดสอนว่าอย่าได้ตอบสามีหรือผู้ใหญ่ พึงระวังคำพูดและไม่พูดมาก แต่ถ้ามีเรื่องดีงาม พยายามเผยแพร่ให้คนอื่นรู้

ในที่นี้ผู้อั้มกล่าวถึงเรื่องการแต่งงานด้วยว่าเมื่อลูกแต่งงานต้องพิจารณาพื้นเพของครอบครัวของว่าที่ลูกเขยหรือลูกสะใภ้ แต่อย่าคำนึงถึงความยากจนหรือความร่ำรวย

ตอนที่ 20 แบบอย่างที่ดีของคนโบราณ (옛 사람 착한 행실이 라)

ผู้อั้มยกตัวอย่างความกตัญญูที่ยิ่งใหญ่ของวังซัง⁴⁶ (王祥) และแมงจง⁴⁷ (孟宗) ความรักของมารดาที่มีต่อลูกและความกตัญญูที่มีต่อมารดาระหว่างหยุกจอก⁴⁸ (陸績) กับมารดาของเขา นอกจากนี้ยังมีแบบอย่างของการเคารพนับถือซึ่งกันและกันเสมือนการต้อนรับแขกสำคัญ (相待如賓客) ของก๊กเกียล⁴⁹ (극열) กับภรรยาของเขา และยกตัวอย่างของมารดาที่ดี ก็คือมารดาของแมงจื่อ

สรุปได้ว่า เนื้อเรื่องของเกเนี่ยซอก็คือคำสั่งสอนเกี่ยวกับภาระหน้าที่ของผู้หญิงที่ควรปฏิบัติภายในบ้าน สั่งสอนให้ผู้หญิงมีกิริยามารยาทเรียบร้อย ประณีตและเชื่อฟังสามีกับบิดามารดาของสามีด้วยความเคารพนับถือ เลี้ยงดูลูก รู้จักการตระเตรียมพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ และการต้อนรับแขก

คำสั่งสอนในเกเนี่ยซอเป็นประโยชน์ในทางปฏิบัติต่อชีวิตประจำวันของครอบครัวเป็นอันมาก เมื่อเปรียบเทียบกับวรรณกรรมคำสั่งสอนสตรีเรื่องอื่น แต่ละตอนตั้งหัวข้อคำสั่งสอนแล้วอธิบายสั้นๆ ให้เข้าใจง่าย เนื้อหาคำสอนในเรื่องเกเนี่ยซอจึงมีลักษณะเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สอนสิ่งที่นำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวันอย่างละเอียด ไม่เหมือนวรรณกรรมคำสั่งสอนสตรีเรื่องอื่นๆ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรมมากกว่า คือเน้นเรื่องศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม

ลักษณะภาษาของเรื่องเกเนี่ยซอเป็นร้อยแก้วที่กะทัดรัด ประโยคมีใจความชัดเจน สั้น ง่าย ไม่ซับซ้อน ใช้ภาษาเกาหลีแท้ๆ ไม่ค่อยใช้คำจีนและตัวอย่างจากเรื่องโบราณในประวัติศาสตร์จีน

⁴⁶ บุคคลในสมัยราชวงศ์จิ้น (晋 ค.ศ.265 - 317) ผู้เป็นที่ยกย่องในเรื่องความกตัญญู

⁴⁷ บุคคลในราชวงศ์อู๋ (吳 ค.ศ.222 - 280) สมัยสามก๊ก ผู้เป็นที่ยกย่องในเรื่องความกตัญญู

⁴⁸ บุคคลในราชวงศ์อู๋ (吳 ค.ศ.222 - 280) สมัยสามก๊ก ผู้เป็นที่ยกย่องในเรื่องความกตัญญู

⁴⁹ ขุนนางในสมัยชุนชั๋ว (春秋時代 772 - 481 ปีก่อนคริสต์ศักราช) ผู้มีชื่อเสียงว่าเป็นคู่สามีภรรยาที่เคารพนับถือกันเป็นอย่างดี

เมื่อพิจารณาตัวอย่างจากเรื่องโบราณในประวัติศาสตร์จีนที่ยกมาในเรื่องนี้ ปรากฏว่าอ้างอิงจากหนังสือไซฮัก 5 ครั้ง จากหนังสือโฮวแฮงลก (孝行錄)⁵⁰ 3 ครั้ง นอกจากนั้นก็ ยกตัวอย่างเรื่องหยุกจอกกับมารดาของเขา และเรื่องก๊กเกียลกับภรรยาของเขาเท่านั้น การอ้างอิง และยกตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเนื้อเรื่องในบทสุดท้ายชื่อตอนว่า “แบบอย่างที่ดีของคนโบราณ” จึง เห็นได้ว่าเรื่องเกเนี่ยซอเป็นเรื่องที่อุ้มเขียนขึ้นโดยใช้ทัศนคติของตนเอง ต่างกับวรรณกรรมคำ สอนสตรีเรื่องอื่นซึ่งส่วนใหญ่จะอ้างอิงหรือเรียบเรียงจากวรรณกรรมคำสอนของจีน

3.2.2.4 ประวัติการสืบทอด

ตราบจนทุกวันนี้ มีฉบับคัดลอกทั้งหมด 3 ส่วนวน ได้แก่

1. 우암선생계녀서 ฉบับคัดลอก 23 X 21.5 cm 13 แผ่น รวมทั้งหมด 26 หน้า
2. 우암선생계녀서 ฉบับคัดลอก 21 X 15 cm 12 แผ่น รวมทั้งหมด 44 หน้า
3. 우암선생계녀서 ฉบับคัดลอก ฉบับคัดลอกซ้ำที่สืบทอดมาถึงนางคุณลีที่เมืองเกียงจู

ในฉบับคัดลอก ตอนท้ายเขียนไว้ว่า

“เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ถูกอุ้มอบรมสั่งสอนลูกสาว เมื่อลูกสาวคนโตแต่งงานกับผู้ชาย ตระกูลกวัน (桂) ซึ่งสืบทอดต่อมาในตระกูลกวัน จึงคัดลอกมาเผยแพร่ใน ตระกูลเรา”⁵¹

ส่วนในฉบับคัดลอกซ้ำ ตอนท้ายเขียนไว้ว่า

“เมื่อคราวไปที่หมู่บ้านซ็อกลีในเมืองอกซอน ได้มีโอกาสเห็นหนังสือเล่มนี้ คิดว่า เป็นเรื่องที่สำคัญ พออ่านเนื้อเรื่องแล้วตระหนักว่าเป็นหนังสือที่สำคัญของนัก ปราชญ์ อันที่จริงแล้ว ภาระหน้าที่ของผู้หญิงอยู่ที่การปรนนิบัติบิดามารดาของ สามี การเตรียมพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ การต้อนรับแขก การผูกมิตรกับญาติพี่น้อง การปกครองคนรับใช้ ตลอดจนการเตรียมเสื้อผ้าและอาหาร แต่สมัยนี้ไม่เห็นว่ามีผู้หญิงที่ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวอย่างได้ดี เมื่อเห็นคำสั่งสอนในหนังสือ เล่มนี้ ทุกคำพูดและทุกเรื่องเป็นหลักคำสอนของนักปราชญ์ คิดว่าเป็นหนังสือที่

⁵⁰ โฮวแฮงลก (孝行錄) เป็นชื่อหนังสือ ซึ่งเป็นหนังสือการบันทึกแห่งเรื่องความกตัญญูต่เวที

⁵¹ เกเนี่ยซอ, หน้า 228.

ผู้หญิงควรรู้จักและเก็บรักษาไว้ จึงคัดลอกมาเผยแพร่ในตระกูลของเรา ขออภัย
ที่ลายมือไม่ดี(สวย) หวังว่าผู้ปฏิบัติตามคำสั่งสอนในหนังสือเล่มนี้จะเป็นสุภาพ
ชนที่ดีได้ เขียนเมื่อเดือนธันวาคมในฤดูหนาว ปีอิหมอิน⁵²

ดังที่กล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าเกเนี่ยซอ ซึ่งเป็นเรื่องที่อุ้มอบรมสั่งสอนลูกสาวที่
กำลังจะแต่งงานกับผู้ชายในตระกูลกวัน เขียนเป็นภาษาเกาหลีแท้ และสืบทอดต่อมาในตระกูล
กวัน ขณะเดียวกันตระกูลอื่นก็ได้คัดลอกไปใช้เป็นหนังสือสำหรับอบรมสั่งสอนผู้หญิงในตระกูล
ต่อมา มีการคัดลอกซ้ำจากฉบับคัดลอก ฉบับนั้นก็คือฉบับปีอิหมอิน (ปีชาล ปีพระเจ้าโกจงที่ 26
ค.ศ.1902) ดังนั้นคำปรารภ (คำต่อท้าย) ของคนคัดลอก จึงแสดงให้เห็นว่าเรื่องเกเนี่ยซอเป็น
หนังสือคำสอนสตรีที่มีคุณค่ามากสำหรับผู้หญิงในสมัยต่อมา มิใช่คำสอนเฉพาะสำหรับลูกสาว
คนโตของผู้เขียนเพียงผู้เดียว

ส่วนฉบับที่ตีพิมพ์ หลังจากฉบับลีแจอูก (李在郁) นักประวัติศาสตร์ได้จัดพิมพ์
ครั้งแรกเป็นหนังสือชื่อ “อุ้มเกเนี่ยซอ” (우암선생계녀서) ตั้งแต่ปีค.ศ.1939แล้ว โดยมีหลาย
ฉบับหลายสำนวน

3.3 เนื้อหาของคำสอนในแนฮุน และเกเนี่ยซอ

เนื้อหาของคำสอนในแนฮุน และเกเนี่ยซอ ได้แบ่งออกเป็น 4 หมวด ได้แก่ การ
ฝึกฝนตนเองทางด้านคุณธรรม ศีลธรรมกับความสัมพันธ์ในครอบครัว ในฐานะที่เป็นแม่บ้าน
และเป็นมารดาที่ดี รายละเอียดของคำสอนนั้นจะกล่าวดังต่อไปนี้

3.3.1 การปฏิบัติต่อตนเอง

การปฏิบัติต่อตนเองในวรรณกรรมคำสอนสตรีของเกาหลีมิได้มุ่งเน้นเพียงเรื่อง
ของกิริยามารยาทเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงคุณธรรมทางจิตใจที่สังคมของเกาหลีอีกด้วย ดังราย
ละเอียดต่อไปนี้

⁵² เรื่องเดียวกัน. หน้า 228.

3.3.1.1 การครองตน

เนื้อหาสอนให้ผู้หญิงรักษาวลสงวนตัว อ่อนน้อม เรียบร้อย รักเดียวใจเดียว และควบคุมตัวเองให้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่เหมาะสมและถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่งสอนสตรีให้มีคุณสมบัติ 4 ประการ ได้แก่ บุคอก (婦德 คุณงามความดีของผู้หญิง) บอออน (婦言 การพูดจาของผู้หญิง) บูง (婦容 รูปร่างหน้าตาของผู้หญิง) และบุง (婦功 ความสามารถทางงานบ้านและงานฝีมือของผู้หญิง) พระราชินีโซเฮ จึงทรงสอนสตรีให้ควรมีและฝึกฝนคุณสมบัติ 4 ประการนี้

女教 云 女有四行 一曰婦德 二曰婦言 三曰婦容 四曰婦功 婦德 不必才明絕異也 婦言 不必辯口利辭也 婦容 不必顏色美麗也 婦功 不必工巧過人也 清閑貞靜 守節整濟 行己有恥 動靜有法 是謂婦德 擇辭而說 不道惡語 時然後言 不厭於人 是謂婦言 浣塵穢 服飾鮮潔 沐欲以時 身不垢辱 是謂婦容 專心紡績 不好戲笑 潔齊酒食 以奉賓客 是謂婦功 此四者 女人之大德 而不可乏者也 然 爲之甚易 有在存心耳 (內訓, 卷第一 言行章 第一)

ในหนังสือ ขอโกว กล่าวไว้ว่า ผู้หญิงต้องมีคุณสมบัติ(การกระทำ)ที่สำคัญ 4 ประการ ประการแรก คือ บุคอก หมายถึงความประพฤติและคุณธรรมของผู้หญิง ประการที่สอง คือ บอออน หมายถึงการพูดจาของผู้หญิง ประการที่สาม คือ บูง หมายถึงรูปร่างหน้าตาของผู้หญิง ประการที่สี่ คือ บุง หมายถึงความชำนาญงานฝีมือของผู้หญิง บุคอก มิได้หมายความว่าต้องมีความรู้ความสามารถสูงกว่าผู้อื่น บอออน มิได้หมายความว่าต้องพูดจนน้ำไหลไฟดับ(พูดดีและพูดเป็น) บูง มิได้หมายความว่าโฉมหน้าต้องสวยและรูปร่างงดงามเท่านั้น บุง มิได้หมายความว่าฝีมือเหนือกว่าผู้อื่น ความเงียบขรึม สุภาพอ่อนโยน ซื่อสัตย์ รักษาพรหมจรรย์และจงรักภักดีต่อสามี จัดการสิ่งของต่างๆ ให้ดี รู้จักความอับอายในการวางตัว และมีระเบียบวินัยในอกาภิกริยาทุกอย่าง เรียกว่ามีคุณสมบัติบุคอก การพูดแต่เรื่องดีๆ ไม่พูดเรื่องที่ไม่ดี พูดเหมาะสมกาลเทศะ ไม่มีใครที่ไม่อยากฟัง เรียกว่ามีคุณสมบัติบอออน การซักและล้างฝุ่น ขี้โคล และสิ่งสกปรก เตรียมเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายให้สะอาด อาบน้ำไม่ให้มีขี้โคลในร่างกาย เรียกว่ามีคุณสมบัติบูง การทอผ้าปั่นใยด้วยความตั้งใจ ไม่ชอบเล่นและหัวเราะ เตรียมเหล้ากับอาหารให้ดีและอร่อยแล้วต้อนรับแขกอย่างดี เรียกว่ามีคุณสมบัติบุง ทั้ง 4 ประการดังกล่าว เป็นคุณสมบัติของผู้หญิงที่ไม่มี

ไม่ได้เด็ดขาด ความประพฤติดังกล่าวนี้ปฏิบัติตามไม่ยาก ขึ้นอยู่กับจิตใจ
(ແນສຸນ, ตอนที่ 1 การพุดจาและการปฏิบัติตน)

ในกถาเนี่ยชอ สอนอุปนิสัยที่ผู้หญิงควรมีหลายอย่าง สอนสตรีให้รู้จักประมาณตน
รู้ถึงฐานะของตนจะได้ปฏิบัติตนถูกต้อง เจียมเนื้อเจียมตัวไม่ให้มีความโลภและความพุ่มเฟิย
ดังความนี้

사람의 귀천빈부는 다 다행의 달녀스니 남이 귀하여 벼슬이 읍흐며
집이 부요하거든 보고 부러하지 말고 사람이 백사의 조흔 줄 알면
마음이 자연 평안하리라 치위도 날만치 못입은 사람을 생각하고
배꼽하도 날만치 못먹은 사람을 생각하면 자연 부족한 근심이
업스리라 (제녀서, 19. 중요로운 경계라)

ระดับชนชั้นและความยากจนกับความร่ำรวยของคนเรานั้น ถูกชะตากำหนดไว้
แล้ว ถ้าเห็นว่าผู้อื่นมีฐานะอันดรศักดิ์สูงหรือร่ำรวย ก็อย่าอิจฉา จงคิดในทางที่ดี
จะได้สบายใจ เมื่อรู้สึกหนาว นึกถึงคนที่มเสื้อผ้าใสน้อยกว่าเรา เมื่อรู้สึกหิว ก็
นึกถึงคนที่มอาหารน้อยกว่าเรา จะได้ไม่มีคิดมากว่าขาดแคลน

(กถาเนี่ยชอ, ตอนที่ 19 ภาระหน้าที่ว่าด้วยความรอบคอบที่ไม่ควรพลาด)

กถาเนี่ยชอ สอนสตรีให้มีความเห็นอกเห็นใจและความเมตตาผู้อื่น ไม่ว่าฐานะของ
เขาเป็นอย่างไร ดังความว่า

사람이 대체 교만아니 함이 큰덕이니 미천한 사람을 보아도 업수이
너지지 말고 치위하고 곱은 사람을 보아도 업수이 너이지 말고 불상이
너지고 남의 것 나무라지 말고 내것 자랑 말면 자연 시비 업느니라
사람이 너무 쇼활하게 할 일은 아니로되 남이 결박하야 구하는 일이
잇거든 저사람 말을 드러보아 노친을 위하거나 체사를 차리거나
질병을 구완하거나 빈객을 위하거나 가장 마지 못할 일이어든 힘대로
돌보아 주되... (제녀서, 19. 중요로운 경계라)

มนุษย์ควรละทิ้งความหยิ่งทะนง เห็นคนต่ำทราม อย่าดูหมิ่น ถ้าเห็นคนที่
เผชิญกับภัยหนาวหรือความอดอยาก อย่าดูถูก จงเห็นอกเห็นใจ อย่าตำหนิ
ของของคนอื่น ไม่อวดของของตนเอง คงจะไม่เกิดการทะเลาะเบาะแว้ง ถ้า
เห็นว่าใครตกอยู่ในสภาพที่ย่ำแย่ ควรฟังคำพูดเขาก่อน ถ้าเขาขอความช่วยเหลือ
เหลือจากเราเพื่อบิดามารดาที่แก่เฒ่า หรือจัดพิธีเซ่นไหว้ หรือรักษาโรคภัย
ไข้เจ็บ หรือต้อนรับแขก หรือทำเรื่องที่ต้องทำ ละเว้นไม่ได้ จงช่วยเขาเท่า
ที่จะทำได้

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 19 ภาระหน้าที่ว่าด้วยความรอบคอบที่ไม่ควรพลาด)

นอกจากนี้ยังสอนให้ฝึกฝนความอดทน ดังความว่า

사람의 단처와 허몽이 성품 참지 못하기의 잇스니 어느 사람이 성품과 심술이 업스리요마는 전혀 참고 마음 가지기에 잇스니 대소사의 성품을 과히내야 말도 삼가지 못하고손 휴 차례를 차리지 못하고 일가친척의개도 불인한 일 하면 조치 아닌 일이 만흐니 성품을 과히내여 형벌도 성을 참지 못하여 냐여 부리면 점점 느러성의 취하여 요로하며 원갓 관연망설을 하는이 만흐니 그런 붓그러운 거조 업느니라 (제녀서, 19. 중요한 경계라)

ข้อเสียของคนอยู่ที่ห้ามใจได้หรือไม่ แต่ละคนอาจมีลักษณะนิสัยดีหรือเลวต่างกัน ทุกอย่างขึ้นอยู่กับความอดทนและความตั้งใจ เมื่อทำสิ่งใด บางคนแสดงออกทางอารมณ์ ระวังคำพูดไม่ได้ ไม่รู้จักมารยาท ทำตัวไม่ดีกับบรรดาเครือญาติ จึงมีเรื่องที่ไม่ดีมาก แสดงออกทางอารมณ์มากเกินไปจนลงโทษผู้อื่นตามใจชอบ ควบคุมอารมณ์โกรธไม่ได้ นิสัยอย่างนี้จะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งหลงในอารมณ์ของตนเองแล้วลืมตัว พูดไม่เป็นภาษา การกระทำเช่นนี้เป็นพฤติกรรมที่น่าอับอายที่สุด

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 19 ภาชนะหน้าที่ว่าด้วยความรอบคอบที่ไม่ควรพลาด)

ในขณะเดียวกัน อุ้มสอนให้ผู้หญิงมีความมั่นใจในตนเองและความเด็ดเดี่ยว เช่นเดียวกับผู้ชาย ถ้าหากต้องตัดสินใจอะไรบางอย่าง ดังความว่า

큰일의 당하여서는 처단할 적의 칼노 베힌다시 엄정케하여 남의 권하는 말 듯지 말고 자단하여 하라 ... 남에게 끌려 하기 슬흔 일 하는 것도 구차한 일이니 부디 식씩하기를 위주하라

(제녀서, 19. 중요한 경계라)

เมื่อประสบกับปัญหาใหญ่ ต้องตัดสินใจอย่างเข้มแข็งเหมือนตัดด้วยมีด อย่าฟังคำพูดของผู้อื่น จงตัดสินใจด้วยตนเอง ... การกระทำตามผู้อื่น แม้ว่าตนเองไม่อยากทำ ก็เป็นเรื่องที่น่าสมเพช ต้องทำด้วยความมั่นใจของตนเอง

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 19 ภาชนะหน้าที่ว่าด้วยความรอบคอบที่ไม่ควรพลาด)

3.3.1.2 การพูด

มีการสอนผู้หญิงให้ระมัดระวังการใช้ภาษา เพราะการพูดย่อมทำให้เกิดเรื่องต่างๆ ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ไม่ว่าจะเรื่องเล็กหรือใหญ่ เรื่องดีหรือเลวก็ตาม _ณัฐนจึงสอนความสำคัญของการใช้ภาษาไว้ว่า

言語者 榮辱之 樞機 親 之大節也 亦能離堅合異 結怨與 大者 則覆國亡家 小者 猶六親 離間 是以 賢女謹口 恐招恥謗

(內訓, 卷第一 言行章 第一)

คำพูดเป็นรากฐานของเกียรติยศและความอภัยยศอดสู และเป็นเหตุให้เกิด ความใกล้ชิดหรือความห่างเหิน คำพูดจึงสามารถทำลายความสัมพันธ์ระหว่าง บุคคลได้ ตลอดจนอาจก่อให้เกิดศัตรูได้ อาจก่อให้เกิดความเสียหายถึง ระดับประเทศและครอบครัวแตกสลาย หรือเกิดความแตกแยกในหมู่ญาติพี่น้องกันก็ได้ ด้วยเหตุนี้ ผู้หญิงที่มีความเฉลียวฉลาดก็จะระมัดระวังคำพูด เพราะกลัวที่จะมีเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความอับอายขายหน้าหรือถูกใส่ร้ายป้ายสี (แนฮุน, ตอนที่ 1 การพูดจาและการปฏิบัติตน)

ส่วนในเกเนี่ยซอ ก็สอนผู้หญิงให้ระมัดระวังคำพูดและไม่พูดมาก ดังนี้

상담의 일오데 신부가 석가의 가서 눈머러 삼년이요 귀먹어 삼년이요 말 못하여 삼년이라 하니 눈머단 말은 보고도 말하지 말난 말이요 귀먹단 말은 듯고도 드른체 말난 말이요 말 못한단 말은 불신한 말 하지 말난 말이니 말을 삼가 함이 웃듬 행실이라 ... 일백생실중 말을 삼가함이 제일 공부니 부디부디 삼가하여 누웃침이 업게하라

(세녀서, 10. 말씀을 조심하는 도리라)

ว่ากันว่า ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว จะตบอด ๓ปี นูหนวก ๓ปี และเป็นไป๓ปี คำว่า ตบอด หมายความว่า แม้ว่าเห็นกับตา ก็ห้ามพูด คำว่า นูหนวก หมายความว่า แม้ว่าได้ยิน ก็จงทำตัวเหมือนไม่ได้ยิน คำว่า เป็นไป หมายความว่า ถ้าไม่สำคัญ ก็อย่าพูด การระวังคำพูดและไม่พูดมาก เป็นความ ประพฤติที่สำคัญที่สุด ... ในเรื่องกิริยามารยาทนั้น การระมัดระวังคำพูดและไม่พูดมาก เป็นเรื่องสำคัญที่สุด จงจดจำให้มั่นและวางตัวให้ดี จะได้ไม่ต้อง เสียใจภายหลัง

(เกเนี่ยซอ, ตอนที่ 10 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการระวังคำพูด)

3.3.1.3 กิริยามารยาท

ในสมัยราชวงศ์โชซอน มีการนำกฎแห่งชายกับหญิง(內外法)ไปใช้อย่างเข้มงวด เพื่อสร้างระเบียบวินัยสังคม วรรณกรรมคำสอนจึงสอนเรื่องนี้เป็นอย่างมาก โดยแนฮุนสอนว่า

男女 不雜坐 不同 枷 不同巾櫛 不親授 嫂叔 不通問 諸母 不蒙 外言 不入於梱 內言 不出於梱 (內訓, 卷第一 言行章 第一)

ผู้หญิงกับผู้ชายห้ามนั่งชิดกัน ห้ามใช้คอมไฟและเครื่องหาบด้วยกัน ห้ามใช้ผ้าเช็ดหน้าหรือร่วมกัน และห้ามรับหรือให้สิ่งเหล่านี้แก่กันโดยเด็ดขาด ระหว่างที่สะไม้กับน้องชายของสามี อย่าเยี่ยมกันเป็นการส่วนตัว อย่าให้แม่เลี้ยง(เมียน้อยของบิดา)ซักชุดชั้นใน อย่าพูดตั้งจนเสียงออกนอกห้อง และเมื่ออยู่นอกห้องก็อย่าพูดตั้งจนคนในห้องได้ยินเสียง

(แนฮุน, ตอนที่ 1 การพูดจาและการปฏิบัติตน)

ในเกเนี่ยชอกก็สอนเช่นเดียวกัน

사오춘이라도 심세후는 한자리에 친친이 말고

(세녀서, 19. 중요한 경계라)

แม้ว่าเป็นลูกพี่ลูกน้องกัน หากอายุ 10 ขวบขึ้นไปแล้ว ชายหญิงก็ห้ามนั่งใกล้กัน

(เกเนี่ยชอก, ตอนที่ 19 ภาระหน้าที่ว่าด้วยความรอบคอบที่ไม่ควรพลาด)

เมื่อผู้หญิงเข้าบ้านและออกจากบ้าน ก็ต้องระมัดระวังมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้หญิงชนชั้นสูง เกือบจะไม่มีอิสรภาพในการออกนอกบ้าน นอกจากมีเรื่องสำคัญมากในครอบครัว ในเกเนี่ยชอก ออัมสอนเรื่องนี้ไว้ว่า

부인 출입이 중대하니 아니할 일이어든 출입말고 본가 부모 생신이나 대사를 지내거나 하거든 다니고 부지럽는 출입은 친구나 일가의서 혼인을 지내거나 생사가 나거나 하여 마지 못하여 갈때어든 가되 곱히 안의 안고 내다 보지 마라 대사때 내외 분별하기 어려우니 부디 삼가하라

(세녀서, 19. 중요한 경계라)

สำหรับผู้หญิง การเข้าออกบ้านเป็นเรื่องสำคัญ อย่าเข้าออกถ้าไม่จำเป็นจริงๆ นอกจากเมื่อมีงานฉลองวันเกิดของบิดามารดาของตน หรือมีงานใหญ่โต อย่าเข้าออกเกินความจำเป็น เมื่อต้องไปข้างนอกเพราะมีพิธีสมรสหรืองานศพของญาติพี่น้องหรือเพื่อน ไปได้แต่ต้องนั่งข้างในสุดของห้อง และห้ามมองออกข้างนอก เมื่อมีงานใหญ่โต การแบ่งแยกผู้หญิงกับผู้ชายเป็นไปได้อย่างระมัดระวัง

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 19 ภาระหน้าที่ว่าด้วยความรอบคอบที่ไม่ควรพลาด)

มีการสอนและเตือนเสมอ ไม่ให้ลืมนึกถึงกฎแห่งชายกับหญิง และต้องรู้จักวางตัวอย่างถูกต้องตามกฎนี้ เมื่อมีแขกมา หรือ มีธุระข้างนอก

사랑의 손이 오면 혹시 엿보지 마라 엿보는 거시 그런 불관한 행실이 업스니 부대 생심도 마라 그만치 해피한 행실이 업느니라 분명 한

면목뿐 아니라 의복도 밝고 사람이 보게 말고 어두운 후의는 불켜고
 종 다리고 다니되 불이 업거나 종이 업거나 하거든 아모리 급한
 일이라도 문 밝고 나지 마라 (세녀서, 19. 중요한은 경계라)

ถ้ามีแขกมาที่ห้องของผู้ชาย อย่าแอบดู การแอบดูเป็นการกระทำที่ต่ำที่สุด
 อย่าคิดอย่างนั้นโดยเด็ดขาด ไม่มีการกระทำที่น่าเกลียดกว่านี้อีกแล้ว อย่าให้
 คนนอกบ้านเห็นหน้าตาหรือแม้กระทั่งเสื้อผ้าของเราอย่างชัดเจน พลบค่ำแล้ว
 หากจะไปทีใดให้พาคนรับใช้ถือโคมไฟไปด้วย ถ้าไม่มีโคมไฟหรือไม่มีคนรับใช้
 อย่าออกไปข้างนอก แม้ว่ามีเรื่องด่วนมากเพียงใดก็ตาม

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 19 ภาระหน้าที่ว่าด้วยความรอบคอบที่ไม่ควรพลาด)

ตั้งแต่เป็นเด็ก ผู้หญิงเกาหลีถูกสั่งสอนบทบาทและหน้าที่ตามเพศอย่างเข้มงวด
 โดยพระราชินีโซเฮ ยังทรงสอนสตรีให้รู้จักกิริยามารยาทเมื่อเยี่ยมบ้านของผู้อื่นอย่างละเอียด ดัง
 นี้

登城不指 城上不呼 ~ 將上堂 聲必揚 戶外有二 言聞則入 言
 不聞則不入 ~ 戶開 亦開 戶闔 亦闔 有後入者 闔而勿遂 毋踐
 毋席 衣趨隅 必慎唯諾 (內訓, 卷第一 言行章 第一)

เมื่อได้ป็นขึ้นไปบนกำแพงเมือง ก็ไม่ควรชี้นิ้วหรือตะโกนส่งเสียงดัง (...) เมื่อ
 กำลังขึ้นไปห้องโถง ควรส่งเสียงให้ดังขึ้น เมื่ออยู่นอกประตู หากมีเรื่องทำอยู่
 2 คู่ และมีเสียงลอคออกมาให้ได้ยิน ก็อาจจะเข้าไปได้ แต่ถ้าไม่ได้ยินเสียงพูด
 ใดๆ เลย ก็ไม่ควรเข้าไปในประตูนั้น (...) ถ้าประตูเปิดอยู่ ก็ต้องปล่อยให้
 เปิดเอาไว้ ถ้าประตูปิดอยู่ ก็ต้องปิดไว้อีกเช่นเดิม แต่ถ้ามีคนอื่นๆ ตามหลังเรา
 เข้ามา ต้องไม่รีบปิดประตู ต้องไม่เหยียบรองเท้า และไม่ก้าวข้ามเสื่อ แต่จงตั้ง
 เครื่องแต่งกายขึ้นเล็กน้อยแล้วเคลื่อนตัวไปยังมุมห้องอย่างรวดเร็ว ต้อง
 ระมัดระวังในการตอบคำถามตลอดจนการยินยอมหรือเห็นด้วย

(แนสุน, ตอนที่ 1 การพูดจาและการปฏิบัติตน)

วรรณกรรมคำสอน กล่าวถึงข้อควรระวังเกี่ยวกับอิริยาบถของผู้หญิงทั้งหลาย ตั้ง
 แต่การกระทำตามอัธยาศัยของตนในชีวิตประจำวัน การรักษาความสวยงาม การวางตัว การเดิน
 การหัวเราะและร้องไห้ ตลอดจนการนอนอย่างครบถ้วน หลักความประพฤติของจางซาถูกนับเป็น
 ตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนต่างๆ ของสตรี ดังความต่อไปนี้

張思叔座右銘 曰 凡語 必忠信 凡行 必篤敬 飲食 必慎節 字 必楷
 正 容貌 必端莊 衣冠 必肅整 步履 必安詳 居處 必正靜 作事 必謀

始 出言 必顧行 常德 必固持 然諾 必重應 見善 如己出 見惡 如己病 凡此十四者 我皆未深省 書此當座右 朝夕 視爲警

(內訓, 卷第一 言行章 第一)

หลักความประพฤติของจิงซาสุก เขียนไว้ว่า
คำพูดต้องซื่อสัตย์ เป็นความจริง และน่าเชื่อถือ
ความประพฤติต้องจริงจังและเคารพให้เกียรติกัน
การกินอาหารต้องรู้จักระเบียบวินัย
ลายมือต้องบรรจงและถูกต้องตามวิธีการเขียน
โฉมหน้าต้องดูให้เรียบร้อยและสะอาดสะอ้าน
การแต่งกายต้องใส่ครบชุดให้สุภาพ
ท่าทางการเดินต้องหนักแน่นและเจียบ
ที่พักต้องถูกต้องควรเหมาะสม และเจียบสงัด
สำหรับงานที่จะทำ จงเตรียมแผนแล้วค่อยเริ่มดำเนินตามแผน
เมื่อพูด จงนึกว่าสามารถปฏิบัติตามคำพูดนั้นได้หรือไม่
สำหรับความประพฤติที่ถูก จงยึดถือตลอดอย่างเหนียวแน่น
จงตกป่ากรับคำหลังจากทบทวนคิด
เมื่อเห็นเรื่องดี จงคิดเหมือนว่าเรากระทำเอง
เมื่อเห็นเรื่องชั่ว จงคิดเหมือนว่าเราติดเชื้อโรค
14 ประการดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้ายังไม่ได้ปฏิบัติกรอย่างสมบูรณ์ จึงเขียนติดไว้ข้างที่นั่ง และอ่านทุกเช้าเย็นเพื่อเตือนใจ
(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 1 การพูดจาและการปฏิบัติตน)

การขีดเกลาให้สตรีมีภริยามารยาทสุภาพเรียบร้อยและรู้จักรักษานวลสงวนตัวดังกล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น เป็นหน้าที่ที่สำคัญมากที่ผู้หญิงในสมัยนั้นควรจะปฏิบัติตลอดเวลา

3.3.2 การปฏิบัติต่อผู้อื่น

นอกจากจะมีการสั่งสอนเรื่องการปฏิบัติต่อตนเองแล้ว วรรณกรรมคำสอนสตรีของเกาหลีก็ยังมีคำสั่งสอนเรื่องการปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้แก่ บิดามารดา สามี และญาติพี่น้องของสามี ตลอดจนการสั่งสอนเรื่องการเลือกคู่ครองและการแต่งงานสำหรับผู้ที่ เป็นบิดามารดา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.2.1 การปฏิบัติต่อบิดามารดา

ในสังคมเกาหลี ค่านิยมของเรื่องความกตัญญูเป็นเรื่องที่สำคัญมากจนถึงทุกวันนี้ ตั้งแต่เป็นเด็ก คนเกาหลีจะได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความกตัญญูต่อบิดามารดา วรรณกรรมคำสอนสตรีจึงสอนความหมายของความกตัญญู วิธีการปฏิบัติต่อบิดามารดาของตน และบิดามารดาของสามีให้เป็นที่พอใจ และยกตัวอย่างผู้ที่มีความกตัญญูต่อบิดามารดาหลายเรื่อง ในวรรณกรรม อธิบายความหมายของความกตัญญูไว้ว่า

아버지 나쁘시고 어머니 가르시니 부모 업스면 이몸이 어대로 조차 나며
장보의 싸인 체로부터 성장하도록 근노하신 은혜를 생각하면 하늘이
가이 업거든 엇지 이즐적이 잇시리오

(*서녀서*, 1. 부모 섬기는 도리라)

บิดาถือเป็นผู้ให้กำเนิด มารดาเป็นผู้เลี้ยงดู ถ้าไม่มีบิดามารดา เราจะเกิดมาได้
อย่างไร เมื่อนึกถึงความเมตตากรุณาที่มีต่อลูก ตั้งแต่ลูกอยู่ในครรภ์จนเติบโตใหญ่
ก็คงไม่สามารถจะลืมได้ เพราะพระคุณนั้นยิ่งใหญ่เหมือนท้องฟ้าที่ไม่มีขอบเขต
สิ้นสุด (เกเนี่ยซอ, ตอนที่ 1 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปฏิบัติต่อบิดามารดา)

ข้อความดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงพระคุณและความรักที่พ่อแม่ได้เลี้ยงลูกมา จึง
สั่งสอนให้ลูกตอบแทนบุญคุณของพ่อแม่และไม่ควรปฏิบัติเรื่องอกตัญญูดังต่อไปนี้

은덕을 이집도 불효요 질병을 근심치 아님도 불효요 형제 친척을
박대하게 함도 불효요 내 몸을 천이 하여 남이 경멸이 녀이게 함도
불효라 하야스니

(*서녀서*, 1. 부모 섬기는 도리라)

การที่ไม่สำนึกถึงบุญคุณ เป็นความอกตัญญู การที่ไม่ห่วงใยเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย
ก็เป็นความอกตัญญู การที่ไม่ต้อนรับญาติพี่น้อง ก็เป็นความอกตัญญู และ
การที่ทำให้ผู้อื่นมาลบหลู่เรา เพราะทำตัวเป็นคนต่ำทราม ก็เป็นความอกตัญญู
เช่นกัน (เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 1 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปฏิบัติต่อบิดามารดา)

ส่วนในแนฮุน สอนความหมายของความกตัญญูโดยอ้างถึงคำสอนของซิงจ่าไว้

ดังนี้

曾子曰 孝子之養老也 樂其心 不違其志 樂其耳目 安其寢處 以其
飲食 忠養之 是故 父母之所愛 亦愛之 父母之所敬 亦敬之 至於犬
馬 盡然 而況於人乎

(*內訓*, 卷第一 孝親章 第二)

ซึ่งจากกล่าวไว้ว่า "เมื่อลูกที่มีความกตัญญูปรนนิบัติบิดามารดาที่แก่เฒ่า ให้บิดามารดาเกิดความพึงพอใจ ไม่คิดคำนวณความต้องการของบิดามารดา ให้บิดามารดาสบายหูสบายตา เตรียมที่นอนให้สะดวกสบาย และเตรียมอาหารให้ด้วยความตั้งใจจริง ด้วยเหตุนี้ เขาก็จะรักสิ่งที่บิดามารดา รักและเคารพนับถือสิ่งที่บิดามารดาเคยเคารพนับถือ รวมถึงการปฏิบัติต่อสุนัขและม้าด้วย ส่วนการกระทำที่มีต่อผู้อื่นนั้น คงไม่ต้องถามถึง"

(แนฮุน, ตอนที่ 2 ความกตัญญูที่มีต่อบิดามารดา)

แนฮุนยังอ้างถึงคำสอนของขงจื้อเกี่ยวกับความกตัญญู ดังนี้

孔子曰 武王 周公 其達孝矣乎 夫孝子 善繼人之志 善述人之事也 踐其位 行其禮 奏其樂 敬其所尊 愛其所親 事死 女事生 事亡 女事存 孝之至也 (內訓, 卷第一 孝親章 第二)

ขงจื้อกล่าวว่า "พระเจ้ามูและจูกงเป็นผู้ที่มีความกตัญญูสูง ความกตัญญูกตเวทินั้น คือการสืบทอดความต้องการของบิดามารดา และปฏิบัติตามที่บิดามารดาเคยกระทำมาแล้ว นั่นคือ ปฏิบัติตามขนบธรรมเนียมประเพณีให้เหมาะสมกับฐานะ บรรเลงดนตรีที่บิดามารดาชอบ เคารพนับถือสิ่งที่บิดามารดาเคยเคารพ รักใคร่สิ่งที่บิดามารดาเคยรัก นับถือคนที่เสียชีวิตแล้วเหมือนคนที่ยังมีชีวิตอยู่ นับถือคนที่ไม่อยู่เหมือนคนที่อยู่ข้างๆ การกระทำแบบนี้ นับเป็นความกตัญญูกตเวทียอย่างแท้จริง"

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 2 ความกตัญญูที่มีต่อบิดามารดา)

ผู้หญิงเกาหลีโบราณ ก่อนแต่งงานได้กตัญญูต่อบิดามารดาของตน แต่เมื่อแต่งงานแล้วไปอยู่กับครอบครัวของสามี ต้องปรนนิบัติและเคารพนับถือบิดามารดาของสามีแทนบิดามารดาของตน ในวรรณกรรมจึงเน้นหน้าที่ของผู้หญิงที่ปฏิบัติต่อบิดามารดาของสามีในฐานะที่เป็นลูกสะใภ้

ในสังคมเกาหลี สตรีควรให้ความสำคัญแก่บิดามารดาของสามีมากกว่าบิดามารดาของตน เช่นเกเนี่ยซอ สอนว่า

식부모 섬기기를 제부모의 서증이 할지니 일동일경과 일언일사를 부디 무심이 말고 극진이 섬기라 내부모갓치 섬기지 못하면 식부모도 며느리를 딸만치 못사랑하느니 제모르고 식부모딸만치 녀치지 못하면 그런 일만 섬게 녀여 우악한 부인은 싸홀제도 만토가도 불평하야

참혹히 하다가 늙은 후의 며느리 어드면 또 며느리 흥을 못내 하니
 식부모 박내하고 제 며느리 흥도 보는 인생 세상의 만흐니 엇지
 경제치 아니리오 (계녀서, 3. 시부모 섬기는 도리라)

จึงให้ความสำคัญต่อการปรนนิบัติบิดามารดาของสามีมากกว่าบิดามารดาของ
 ตนเอง จึงพูดและกระทำทุก ๆ สิ่งอย่างไม่ประมาท ถ้าไม่ได้ปรนนิบัติบิดา
 มารดาของสามีเสมือนบิดามารดาของตนเอง บิดามารดาของสามีก็จะไม่รักลูก
 สะใภ้เหมือนลูกสาวของตนเอง ผู้หญิงบางคนไม่รู้จักปฏิบัติตนให้ดี คิดแต่ว่า
 บิดามารดาของสามีไม่รักตนเท่ากับลูกสาวของท่าน แล้วรู้สึกน้อยใจจนเกิดการ
 ทะเลาะกันบ่อยครั้ง ทำให้ครอบครัวไม่สงบสุขและมีสภาพย่ำแย่ลง ภายหลัง
 เมื่อมีลูกสะใภ้เสียเอง ก็กลับนินทาลูกสะใภ้ ในโลกนี้ มีผู้หญิงที่ไม่แยแสบิดา
 มารดาของสามีและนินทาลูกสะใภ้ของตนมากมาย เรื่องนี้จะต้องระมัดระวังเป็น
 อย่างยิ่ง

(เกเนี่ยซอ, ตอนที่ 3 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปฏิบัติต่อบิดามารดาของสามี)

ในแนฮุน ก็สอนเช่นเดียวกัน ดังนี้

舅故娶婦 在能孝之 苟不能孝 娶汝何爲 ~ 但當曲從 孝敬 益力
 ~ 病則致憂 衣不解帶 後人 則 亦如汝爲 身教而從

(內訓, 卷第一 孝親章 第二)

ข้อควรพิจารณาที่สำคัญในการเลือกลูกสะใภ้ อยู่ที่ว่าผู้หญิงคนนั้นรู้จักความ
 กตัญญูกตเวทิตต่อบิดามารดาของสามีหรือไม่ ถ้าไม่รู้จักการปรนนิบัติ ก็ไม่ต้อง
 ไปสู่ขอ ... ผู้หญิงต้องเชื่อฟังและนอบน้อมต่อบิดามารดาของสามี อีกทั้ง
 ปรนนิบัติด้วยความเคารพนับถือและขยันขันแข็ง ... คนรุ่นหลังอาจเอาแบบ
 อย่างการกระทำ จึงควรปฏิบัติตนและสอนลูกหลานให้เรียนรู้และปฏิบัติตาม
 แบบอย่างที่ดี (แนฮุน, ตอนที่ 2 ความกตัญญูที่มีต่อบิดามารดา)

นอกจากนี้ ก็มีสอนให้ทราบว่าการปรนนิบัติบิดามารดาของสามีสำคัญกว่า
 ความรักระหว่างสามีภรรยา ดังนี้

子甚宜其妻 父母 不說 出 子不宜其妻 父母曰 是 善事我 子行夫
 婦之禮焉 沒身不衰 (內訓, 卷第一 孝親章 第二)

แม้ว่าลูกชายจะรักภรรยามากเพียงใด แต่ถ้าบิดามารดาไม่รักใคร่เอ็นดูลูกสะใภ้
 ก็ควรจะไล่ออกไป แม้ว่าลูกชายไม่ค่อยพอใจภรรยา แต่ถ้าบิดามารดาบอก

ว่าลูกสะใภ้ปรนนิบัติเป็นอย่างดี ลูกชายก็ต้องทำหน้าที่สามีอย่างถูกต้องไปจนกว่าจะหมดบุญกัน (เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 2 ความกตัญญูที่มีต่อบิดามารดา)

เกเนี่ยซอ ยังสอนวิธีการปฏิบัติต่อบิดามารดาอย่างละเอียด ดังนี้

약간 음식 의복 해야 드리고 착한체 말고 부모가 남을 주시고져 하시거든 주고 말고져 하시거든 끄리지 말고 부모 압히셔 개와 닭을 꾸짖지 말고 상해 조심해야 정성이 극진하면 아모리 악한 부모라도 자연 감동하시리라 (서녀서, 1. 부모 섬기는 도리라)

อย่าเสแสร้งทำเป็นคนดี หลังจากให้อาหารและเสื้อผ้าเพียงเล็กน้อย ถ้าบิดามารดาต้องการให้สิ่งใดแก่ผู้อื่น ก็จงให้ ถ้าบิดามารดาไม่ต้องการให้ทำสิ่งใด ก็จงยอมตาม อย่าดูด่าหมากกับไก่ต่อหน้าบิดามารดา หากทำทุกอย่างด้วยความจริงใจและความรอบคอบอย่างสม่ำเสมอ แม้ว่าบิดามารดาเป็นคนเลวร้ายเพียงใด ก็จรรู้สึกประทับใจลูกได้

(เกเนี่ยซอ, ตอนที่ 1 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปฏิบัติต่อบิดามารดา)

ในเรื่องการปฏิบัติต่อบิดามารดา การดูแลรักษาพยาบาลก็เป็นเรื่องสำคัญเช่นกัน อุ๋มจึงสอนเรื่องนี้อย่างละเอียดในบทที่มีชื่อว่า “ภาระหน้าที่ว่าด้วยการดูแลความเจ็บไข้ได้ป่วย” ดังนี้

내 부모나 식부모나 지아비나 병환이 계시거든 머리 빗지 말고 말씀 크게 하지 말고 잘 지라도 늦도록 자지 말고 다론이 되시리 업거든 떠나지 말고 약다리고 죽 다리를 손조하고 종 식히지 말고 아니 자실지라도 음식을 자조하여 드리고 사사의 지극 정성을 일시라도 잊지 말고 구완하는 사람과 의원을 부디 잘 대접하여라 (서녀서, 13. 병환 모시는 도리라)

ความตายกับความเป็นของมนุษย์ ขึ้นอยู่กับความเจ็บไข้ได้ป่วย ถือเป็นเรื่องที่น่ากลัวและพึงห่วงใย ระหว่างที่บิดามารดาของสามี หรือบิดามารดาของตน หรือสามีเจ็บไข้ได้ป่วยอยู่ อย่าหวิ้ม อย่าพูดเสียงดัง อย่าเดินช้าอย่างคนเกียจคร้าน อย่าเข้านอนเร็ว เมื่อนอนหลับแล้ว อย่าตื่นสาย ถ้าไม่มีผู้ดูแลคนไข้ อย่าออกห่างจากคนไข้ ควรต้มยาและต้มข้าวเอง อย่าให้คนรับใช้ทำ แม้ว่าคนไข้ไม่ยอมรับประทาน พยายามเตรียมอาหารไปและชวนให้รับประทานบ่อยๆ ต้องดูแลทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความตั้งใจจริง จงต้อนรับคนพยาบาลคนไข้และหมอให้ดี

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 13 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการดูแลความเจ็บไข้ได้ป่วยในบ้าน)

3.3.2.2 การปฏิบัติต่อสามีด้วยการเป็นภรรยาที่ดี

เนื้อหาสอนให้ผู้หญิงเป็นภรรยาที่เชื่อฟังและเคารพนับถือสามี เปรียบได้กับ
สำนวนไทยที่ว่า ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง

ในแนฮุน พระราชินีไซเฮทรงแสดงทัศนคติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับ
ภรรยาโดยอ้างคำสอนจากหนังสือยอโกว ดังความว่า

妻雖云齊 夫乃婦天 禮當敬事 如其父焉 卑躬下意 毋妄尊大
唯知順從 不敢違背 ~ 夫苟有過 委曲諫之 陳說利解害
和容婉辭 ~ 夫職 當尊 而妻 爲卑 或子或 乃公之宜 我焉敢答
我焉敢怒 藉以偕老 ~ 嫁既曰歸 死生以之 若是紛紜 馬牛不如
欲家之興 曰和與順 何以致斯 又在乎敬

(內訓, 卷第二 夫婦章 第四)

แม้ว่าภรรยา กับ สามี มีสถานภาพเท่าเทียมกัน สามีเปรียบเสมือนเป็นฟ้า
ภรรยาจึงควรที่จะต้องเคารพนับถือและปรนนิบัติสามีเช่นบิดาของตน นอบน้อม
ถ่อมตนเสมอ และอย่าแสวงแสดงความเคารพจนเกินงาม ต้องเชื่อฟังสามี
อย่าคัดค้านสามีโดยเด็ดขาด (...) ในกรณีที่สามีเกิดมีความผิดพลาดจริงๆ
จงฟังเหตุผลอย่างละเอียดก่อนแล้วจึงค่อยตัดสินและประนีประนอมกันด้วย
ความอ่อนโยนและคำพูดที่ไพเราะ (...) บทบาทของสามีนั้นสูงนัก ส่วนของ
ภรณยานั้นต่ำต่อย ถ้าหากว่าสามีตีหรือตำหนิ ก็จงคิดเสียว่าเป็นเรื่องที่สม
ควรแล้ว อย่าได้โต้ตอบด้วยอารมณ์โกรธ สามีภรรยาควรยึดมั่นซึ่งกันและกัน
และดำเนินชีวิตคู่กันจนแก่เฒ่า (...) เมื่อผู้หญิงแต่งงานแล้ว ว่ากันว่ากลับ
บ้านแล้ว หมายความว่าถูกกำหนดที่ดำเนินชีวิตและที่สิ้นชีวิตของผู้หญิงคนนั้น
ไปเรียบร้อยแล้ว เพราะฉะนั้น การนิินทาเรื่องความผิดของครอบครัวของสามี
ถือเป็นการกระทำที่ไม่พึงกระทำ และนับเป็นการกระทำที่เลวทรามกว่าม้าหรือ
โคเสียอีก คุณสมบัติที่สำคัญในการปกครอง(การรักษา)ครอบครัวนั้นคือความ
สามัคคีและความเชื่อฟัง มนุษย์เรามาถึงจุดนี้มักจะขึ้นอยู่กับการเคารพให้เกียรติ
ซึ่งกันและกัน (แนฮุน, ตอนที่ 4 คู่ครอง : สามีภรรยา)

อุ๋มก็สอนหน้าที่ของภรรยาใกล้เคียงกับความคิดเห็นของพระราชินีไซเฮ ดังนี้

녀자의 백년 양망이 오직 지아비라 지아비 섬기가는 뜻을 어긋오지
말밭귀 업사니 지아비 대단 그른 일하야 세상 용납지 못할 일밭귀는

그 뜻을 만분 미진한 일이 업게 하여 하는대로 하고 한 말과 한 일을
어긋지 마라 (서녀서, 2. 지아비 섬기는 도리라)

ในชีวิตของผู้หญิง มีสามีได้คนเดียวและสามีคือคนสำคัญที่สุดในชีวิตของผู้หญิง
หน้าที่ของภรรยา คือการไม่คัดค้านความคิดเห็นของสามี ยกเว้นสามีทำผิดมาก
จนกระทั่งสังคมไม่ยอมรับ ต้องนับถือความคิดเห็นและความต้องการของสามี
และปล่อยให้เขาทำตามใจ อย่าคัดค้านโดยเด็ดขาด

(เกเนี่ยซอ, ตอนที่ 2 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปรนนิบัติสามี)

คำสอนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภรรยาต้องเชื่อฟังสามีและปฏิบัติตามความ
ต้องการของสามี นอกจากนี้ วรรณกรรมยังกล่าวถึงความแตกต่างระหว่างลักษณะนิสัยของผู้
ชายและผู้หญิงโดยเปรียบเทียบกับลักษณะของหยินกับหยาง ดังนี้

陰陽 殊性 男女 異行 陽 以剛爲德 陰 以柔爲用 男 以強爲貴 女
以弱爲美 (內訓, 卷第二 夫婦章 第四)

คุณค่าที่แท้จริงของหยินกับหยางไม่เหมือนกัน การกระทำของผู้ชายกับผู้หญิงก็
ต่างกัน หยางเป็นพลังที่แข็งแรง หยินเป็นความอ่อนโยน ผู้ชายนับถือสิ่งที่เข้ม
แข็งเป็นสำคัญ ผู้หญิงถือสิ่งที่อ่อนบางเป็นสิ่งที่สวยงาม

(แนฮุน, ตอนที่ 4 คู่ครอง : สามีภรรยา)

เนื่องจากผู้ชายกับผู้หญิงมีลักษณะนิสัยไม่เหมือนกัน จึงมีบทบาทและหน้าที่ต่าง
กัน วรรณกรรมจึงสอนบทบาทและหน้าที่ของสามีภรรยาให้ถูกต้อง ดังนี้

夫不賢 則無以御婦 婦不賢 則無以事夫 夫不御婦 則威義廢壞 婦
不事夫 則義理闕 方斯二者 其用一也

(內訓, 卷第二 夫婦章 第四)

ถ้าสามีไม่มีคุณธรรม ก็ปกครองดูแลภรรยาอย่างดีไม่ได้ ถ้าภรรยาไม่มีคุณธรรม
ก็ปรนนิบัติสามีอย่างดีไม่ได้ ถ้าสามีไม่สามารถปกครองดูแลภรรยาได้ จะเสื่อม
เสียเกียรติยศของความเป็นสามี ถ้าภรรยาไม่สามารถปรนนิบัติสามีได้อย่างดี จะ
ถือว่าไม่ได้ทำหน้าที่ของภรรยา ดังนั้นการที่สามีปกครองดูแลภรรยาและการที่
ภรรยาปรนนิบัติสามี จึงเป็นหน้าที่เดียวกัน

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 4 คู่ครอง : สามีภรรยา)

วรรณกรรมยังสอนหน้าที่ของภรรยาในบ้านด้วยว่า

婦主中饋 唯事酒食 依服之禮耳 國不可使預政 家不可使幹蠱 如有聰明才智 識達古今 正當輔佐君子 勸其不足 必無牝雞晨鳴 以致禍也
(內訓, 卷第二 夫婦章 第四)

หน้าที่ของภรรยาอยู่ที่การเตรียมและจัดอาหาร เหล้า และเสื้อผ้าในครอบครัว ไม่ให้ภรรยาเข้าร่วมการเมือง และไม่ให้ทำเรื่องใหญ่หรือเรื่องสำคัญของครอบครัว แม้ว่าภรรยาเป็นคนเฉลียวฉลาดและมีความรู้ความสามารถของทั้งในเรื่องสมัยโบราณและปัจจุบัน ก็อาจเอื้อเพื่อพ่อแม่สามีได้ แต่อย่ากระทำให้ผิดตั้งสำนวนที่ว่าไก่ตัวเมียขันตอนเช้ามีดี จะทำให้เกิดความเดือดร้อน

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 4 คู่ครอง : สามีภรรยา)

วรรณกรรมสอนว่าสามีภรรยาอยู่ด้วยกัน ต้องเคารพนับถือ ซื่อสัตย์ซึ้งกันและกัน ในแผนฐาน ได้ยกตัวอย่างชีวิตคู่ของของแทจุงและภรรยา ดังนี้

程太中夫人侯氏 事舅姑 以孝謹 稱 與太中 相待如賓客 太中 賴其 內助 禮敬 尤至 而夫人 謙順自牧 雖小事 未嘗專 必 而後行
(內訓, 卷第二 夫婦章 第四)

คุณฮู ภรรยาของของแทจุง ปราณิบัติบิดามารดาของสามีด้วยความกตัญญูและ กิริยามารยาทที่เรียบร้อย จึงได้รับการยกย่อง การวางตัวกับสามีก็เหมือนกับ การต้อนรับแขกที่มีฐานะสูงส่ง ของ แท จุง ผู้เป็นสามีก็รักษามารยาทและ เคารพภรรยายิ่งขึ้นด้วยเหตุแห่งความประพฤติของภรรยาส่วนภรรยาก็อ่อนน้อม ถ่อมตนและปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม แม้มีเรื่องเพียงเล็กน้อย ก็ปรึกษา สามีก่อนเสมอ มิได้ทำตามใจตนเอง

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 4 คู่ครอง : สามีภรรยา)

ในแก่นียชอ ก็สอนเช่นเดียวกันว่า

부부사이 극진이 친밀하게 공경함이 지극한 도리니 말씀하거나
괴거하거나 일동일정의 마음을 노치 말고 홉흔 손 대접하듯 하라 이러듯
하면 저도 대접이 여일 할 거시니 부디부디 뜻을 어긋오지마라
(세녀서, 2. 지아비 섬기는 도리라)

ในระหว่างสามีภรรยา การเคารพนับถือซึ่งกันและกันอย่างแนบแน่นเป็นภาระ หน้าที่ที่ควรทำ เมื่อพูด เมื่อประพฤติ หรือเมื่อกระทำสิ่งใดก็ตาม อย่าประมาท

และจงปรนนิบัติสามีเสมือนแขกสำคัญ เมื่อทำได้เช่นนี้ สามีก็จะปฏิบัติต่อเรา เช่นเดียวกัน จงอย่าฝ่าฝืนเรื่องนี้

(เกเนียซอ, ตอนที่ 2 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปรนนิบัติสามี)

นอกจากนั้น ยังยกตัวอย่างด้วยว่า

각결은 밧뻬제 그 안회 점심 밥을 공경하며 밧드려 드리기를 높은 손
대접하듯하니 (제녀서, 20. 옛사람 착한 행실 말이다)

ขณะที่ก็ก่กี้ยลกำลังทำไร่อยู่ ภรรยาของเขาเอาอาหารกลางวันมาให้ด้วยความ
เคารพนับถือเสมือนต้อนรับแขกที่ยิ่งใหญ่

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 20 แบบอย่างที่ดีของคนโบราณ)

ทั้งสองเรื่องสอนว่า ในการใช้ชีวิต ถ้าปฏิบัติต่อคู่ครองเสมือนแขกสำคัญ ดัง
สำนวนว่า 相待如貧客 ชีวิตสมรสจะเข้ากันได้ดีและมีความสุข

อีกประการหนึ่ง สอนให้หญิงไม่หึงหวงเมื่อสามีมีภรรยาบ่อยด้วย

녀자가 지아비 섬기는 중 투괴 아니함이 웃듬 행실이니 일백 첩을
두어도 불 만하고 첩을 아모리 사랑하여도 노괴두지 말고 더욱
공경하여라... 고금 천하의 투괴로 망한 집이 만흐니 투괴하면 박가지
아름다운 행실이 다 헛 것이라 곱히 경계하라

(제녀서, 2. 지아비 섬기는 도리라)

ในบรรดาเรื่องการปรนนิบัติสามี สิ่งสำคัญที่สุด คือห้ามอิจฉาริษยา แม้สามีมี
เมียน้อยถึงหนึ่งร้อยคน ก็อย่าถือสา แม้สามีรักเมียน้อยมากเพียงใด ก็อย่า
แสดงอาการโกรธ จงนับถือสามีมากกว่าเดิม (...) ทั้งสมัยโบราณและ
ปัจจุบัน มีครอบครัวไม่น้อยแตกสลายเพราะการหึงหวงริษยา ถ้าหึงหวงริษยา
การกระทำที่ติงามทั้งหมดจะเสื่อมค่าไป จึงต้องระมัดระวังให้ดี

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 2 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปรนนิบัติสามี)

นอกจากนี้ อุ้มยังเขียนบทที่มีชื่อว่า “ภาระหน้าที่ว่าด้วยห้ามหึงหวงริษยา” แล้วย้ำเรื่องนี้
อีกครั้งหนึ่ง

3.3.2.3 การปฏิบัติต่อญาติพี่น้องของสามี

ตามวิถีชีวิตแบบเกาหลี ครอบครัวมาตรฐานจะมีขนาดใหญ่ ประกอบไปด้วยคน
หลายชั่วอายุอยู่รวมกัน สังคมเกาหลีให้ความสำคัญแก่วงศ์ตระกูลและวงศ์ญาติเป็นอย่าง

มาก จึงไม่สามารถคาดได้ถึงชีวิตส่วนตัวที่ปราศจากครอบครัว และชีวิตครอบครัวที่ปราศจากวงศ์ตระกูล การปฏิบัติทุกอย่างทำเพื่อเกียรติยศและการสืบต่อเชื้อสายวงศ์ตระกูล ถ้ากระทำผิดจนคนในสังคมทราบ จะเสียชื่อเสียงของครอบครัวและวงศ์ตระกูล ดังนั้น เรื่องที่สร้างมิตรภาพระหว่างพี่น้องกันในครอบครัวจึงเป็นเรื่องสำคัญ สำหรับเรื่องนี้ ผู้หญิงในครอบครัวมีบทบาทสำคัญมาก วรรณกรรมจึงสอนให้ผู้หญิงเคารพญาติพี่น้องของสามีและมีความสามารถในการสร้างมิตรภาพระหว่างบรรดาเครือญาติ โดยแนสุนกล่าวว่

人家兄弟無不義者 盡因娶婦入門 異城 相聚 爭長競短 漸漬日間 偏愛私藏 以致背戾 分門割戶 患若賊 皆汝婦人 所作 男子剛者 幾人 能不爲婦人言 所惑 (內訓, 卷第三 敦睦章 第六)

ในครอบครัวทั่วไป พี่น้องจะสนิทสนมกัน แต่เมื่อต่างคนต่างแต่งงาน ภรรยาซึ่งคนละนามสกุลกันเข้ามาอยู่ด้วยกัน มีการเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียกันระหว่างพวกเขาซะই สามีส่วนใหญ่ฟังคำพูดของภรรยาตนและเชื่อตามด้วยความลำเอียง จึงเกิดการขัดใจกันจนกระทั่งพี่น้องขาดกัน แล้วออกจากบ้านของบิดามารดา ต่างคนต่างสร้างครอบครัวของตน บางครั้งพี่น้องกลายเป็นศัตรูกันก็มี ทั้งหมดนี้เป็นผลจากการกระทำของภรรยา ในบรรดาผู้ชายที่มีหัวใจแข็งแแกร่ง คนที่ไม่ฟังคำพูดของภรรยา จักมีสักกี่คน

(แนสุน, ตอนที่ 6 การสร้างมิตรภาพกับญาติพี่น้อง)

ในเกเนียซอ ก็สอนเช่นเดียวกันดังนี้

형제는 한부모의게 혈기를 나화서 한가지 젓먹고 한집에서 자라나 웃도 한가지 입고 밥도 한가지 먹고 놀기도 일시 셔로 떠나지 아니하고 병들면 근심하고 배급하 하거나 치워하면 민망이 녀이여 저 당하나 다르지 아니하다가 각각 부부를 차려 세간 난 후의는 자식의 말도 듯고 노비의 말도 듯고 자연 불공지설이 잇서 처음의 그 사랑하던 마음 점점 감하여 심한 이는 미워하고 뜻고져 하는이 잇스리 엇지 참혹치 아니리오 (세녀서, 4. 형제와 화목하는 도리라)

พี่น้องมาจากบิดามารดาเดียวกัน สายเลือดเดียวกัน ดื่มนมของมารดาเหมือนกัน เติบโตได้หลังคาเดียวกัน ใส่เสื้อผ้าด้วยกัน กินข้าวด้วยกัน และเล่นด้วยกัน ถ้าผู้ใดไม่สบาย ก็เป็นห่วงกัน ถ้าเห็นว่ามีผู้ใดหิวหรือหนาว ก็ช่วยไปโดยรู้สึกเหมือนกับว่าตนเองตกอยู่ในสภาพเช่นนั้น แต่หลังจากสมรส มีภรรยาและสร้างครอบครัวของตนเองแล้ว ต่างคนต่างฟังคำพูดของลูกบ้าง คนรับใช้บ้าง

จึงเกิดความเข้าใจผิดกันขึ้น จนกระทั่งบางคนเกลียดกันและชิงชังกัน ช่างน่า
เศร้าเสียนี้กระไร

(เกเนี่ยซอ, ตอนที่ 4 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการสร้างมิตรภาพระหว่างพี่น้อง)

คนเกาหลีสมัยโบราณถือว่า ต้นเหตุที่ก่อให้เกิดการขัดใจระหว่งพี่น้องมักจะอยู่ที่
บรรดาสะใภ้ที่เข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ในครอบครัว วรรณกรรมจึงสอนให้บรรดาสะใภ้มีความใกล้ชิด
ชิดและความสนิทสนมกัน

唯與如第共昆 情義之篤 難他人 ~ 兩剛 共鬪 必有一折 應之
以柔 庶全其缺 我唯執恭 任其傲 我唯先施 不責其報

(內訓, 卷第三 敦睦章 第六)

ระหว่งสะใภ้ก็เหมือนพี่น้องกัน จึงมีน้ำใจและความสนิทสนมอย่างแนบแน่น
อย่าคิดว่าเป็นคนอื่นคนไกล (...) การต่อสู้ระหว่งสิ่งที่แข็งแกร่งสองฝ่าย
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งย่อมจะหัก แต่ถ้าหากว่าอีกฝ่ายหนึ่งตอบรับอย่างอ่อนโยน
ซดเซยส่วนที่ขาดไป ก็จะได้รูปแบบที่สมบูรณ์ เพราะฉะนั้น สำหรับความ
สัมพันธ์ระหว่งสะใภ้ เราเองควรจะมีกิริยามารยาทที่เรียบร้อยและอดทนต่อ
ความดุเดือดและความเย่อหยิ่ง ให้ความเมตตาแก่เขาก่อน และอย่าแก้แค้นต่อ
ความไม่ดีของอีกฝ่ายหนึ่ง (แนฮุน, ตอนที่ 6 การสร้างมิตรภาพกับญาติพี่น้อง)

นอกจากระหว่งบรรดาพี่น้อง ก็ยังสอนเรื่องมิตรภาพระหว่งหมู่ญาติด้วยบทที่
มีชื่อว่า "ภาระหน้าที่ว่าด้วยการสร้างมิตรภาพกับบรรดาเครือญาติ" ดังความว่า

친은 동성 결네요 척은 이성 결네라 그중의 친슈 원근 잇고 정지
후박이 있스나 다 선세 자손이라 선세를 생각하면 선세자손을 박히할
마음 엇지 있스랴 사람이 남녀간의 다 각각 자손을 두어시되 다
화목고져 하여 매양 경계하나 내마음 선세 마음 갖치 할줄은 생각지
못하고 전답으로 닷토며 빈천하면 업슈이 녀이고 부귀하면 식기하고
병드러 약을 구할지라도 주지 아니하고 남을 보아도 결네의 말을 못내
하려하니 당초는 한사람의 몸을 난호여 낫시되 나중은 원슈되니 그런
사람은 증생만 못하니 각별 경계하여 그른일을 보아도 참고 그른 말을
드러도 참고 반천하거든 불상이 녀이며 어엿비 녀이고 부귀하거든
깃벼하고 질병의 조심하고 혼장과 제사의 힘잇는 대로 구조하면 엇지
감사치 아니케 녀이리요 (세녀서, 5. 친척과 화목하는 도리라)

"ชิน" คือญาติที่ใช้นามสกุลเดียวกัน และ "ฉก" คือญาติที่ใช้คนละนามสกุล
แม้ว่าระหว่งบรรดาเครือญาติ จะมีความเกี่ยวข้องใกล้เคียงกันบ้างไกลกันบ้าง มีน้ำ
ใจมากบ้างและน้อยบ้างก็ตาม แต่ทุกคนก็เป็นลูกหลานของบรรพบุรุษเดียวกัน

เมื่อนึกถึงบรรพบุรุษ ลูกหลานควรจะมีน้ำใจต่อกัน คนทั่วไปทั้งผู้ชายและผู้หญิงต่างมีลูกมีหลาน ทุกคนต้องการมิตรภาพ จึงควรวางตัวให้ดีเสมอ แต่จิตใจของคนเราไม่สามารถคิดได้เหมือนที่บรรพบุรุษคิดไว้ จึงเกิดการแย้งไร่นากัน ถ้ายากจน ก็ดูถูกกัน ถ้าร่ำรวย ก็อิจฉากัน เมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย มาขอยา ก็ไม่ให้สมาคมกับคนอื่น ยังนึกหาเรื่องญาติ อันที่จริงแล้ว บรรดาเครือญาติมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน แต่ถ้าเกิดว่ากลับกลายเป็นศัตรูกัน คนอย่างนั้นต่ำกว่าสัตว์ จึงต้องระมัดระวังในเรื่องนี้ แม้เห็นเรื่องไม่ดี ก็จงอดทน แม้ฟังเรื่องไม่ดี ก็จงอดทน หากเห็นว่ายากจนและต่ำต้อย จงให้ความเห็นอกเห็นใจและแสดงน้ำใจ หากเห็นว่าร่ำรวย จงแสดงความยินดีด้วย จงระวังเรื่องการเจ็บไข้ได้ป่วย เมื่อมีพิธีแต่งงาน งานศพ หรือพิธีเซ่นไหว้ ก็ต้องช่วยด้วยความบริสุทธิ์ใจ เขาคงสำนึกบุญคุณของเรา

(เกเนี่ยซอ, ตอนที่ 5 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปฏิบัติต่อบิดามารดาของสามี)

จากนั้นสอนว่า วิธีทางที่สามารถรักษาความสงบสุขและสร้างมิตรในครอบครัวได้นั้น มีทางเดียว คือ ความอดทน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

옛사람이 구대를 한가지 잇스되 화목하는 법이 참을인자 백을 싸
붓쳤다 하니 화목하는 도리는 참는 것만 한계 업느니라

(세부서, 5. 친척과 화목하는 도리라)

ในครอบครัวโบราณครอบครัวหนึ่ง คนแก่ชัวคนอยู่ด้วยกันได้หลังคาเดียวโดยมีวิธีรักษาความสงบสุข คือการติดตัวอักษร อึน ซึ่งแปลว่าความอดทน หนึ่งร้อยตัวไว้ การสร้างมิตรภาพทำได้ทางเดียว ก็คือใช้ความอดทน

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 5 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปฏิบัติต่อบิดามารดาของสามี)

3.3.2.4 การเลือกคู่ครองและการแต่งงาน

ในสมัยโชซอนซึ่งยึดถือคำสอนของลัทธิขงจื้อ การแต่งงานเป็นเรื่องที่สำคัญมากที่สุดในการดำเนินชีวิตของครอบครัว พิธีสมรสจึงดำเนินด้วยความรอบคอบและความเข้มงวด เพราะว่าการแต่งงานเป็นการรักษาและสืบทอดวงศ์ตระกูล ในแนฮุน กล่าวถึงความหมายและความสำคัญของพิธีสมรส ดังต่อไปนี้

昏禮者 將合二姓之好 上以事宗廟 而下以繼後世也 故 君子重之 是以 納采 問名 納吉 納徵 請期 (內訓, 卷第一 昏禮章 第三)

พิธีสมรสมีจุดมุ่งหมายที่จะให้เป็นพันธสัญญาแห่งความรักระหว่าง 2 ครอบครัว ที่ต่างนามสกุลกัน ด้วยอุปนิสัยที่ชอบหวนคิดถึงเหตุการณ์ในอดีต จึงเป็นความประสงค์ที่จะผดุงรักษาแทนบูชาแห่งบรรพบุรุษให้มีอยู่ตลอดไป และด้วยอุปนิสัยที่ชอบคาดหวังไปในอนาคต จึงเป็นความประสงค์ที่จะให้เชื้อสายแห่งตระกูลของตนดำรงอยู่อย่างมั่นคงตลอดไป ดังนั้นสุภาพบุรุษผู้ยิ่งใหญ่จึงให้คุณค่าแก่พิธีสมรสเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ พิธีการต่างๆ จึงประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ข้อเสนอ(สู่ขอ)พร้อมด้วยของขวัญของชำร่วย
2. การสอบสวนเกี่ยวกับชื่อของผู้นหญิง
3. ข้อสังเกตทางการทำนายทายทัก อันเป็นที่น่าพอใจ
4. การรับเครื่องเช่น พิเศษ
5. การขอร้องให้กำหนดวันสมรสที่แน่นอน

(แนฮุน, ตอนที่ 3 จารีตประเพณีในการแต่งงาน)

敬慎重正而后 親之 禮之大體 而所以成男女之別 而立夫婦之義也 男女有別而后 夫婦有義 夫婦有義 而后 父子有親 父子有親而后 君臣有正 故曰 昏禮者 禮之本也 (內訓, 卷第一 昏禮章 第三)

ความเคารพนับถือ ความระมัดระวัง การให้ความสำคัญ ความเอาใจใส่ต่อ ความถูกต้องของรายละเอียดทั้งหมดอย่างแท้จริง และความรักใคร่ซึ่งกันและกัน ทั้ง ๕ ประการดังกล่าวเป็นประเด็นที่สำคัญมากของพิธีการนี้ และช่วยให้เกิดความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดระหว่างชายและหญิง และระหว่างสามีภรรยา ก็จะผดุงความเที่ยงธรรมไว้ได้ จากความแตกต่างระหว่างชายและหญิง ก็จะปรากฏความเที่ยงธรรมระหว่างสามีและภรรยา จากความเที่ยงธรรมนั้น ก็จะปรากฏความรักใคร่ระหว่างบิดาและบุตร และจากรักใคร่นั้น ก็จะปรากฏความรู้สึกที่ดีระหว่างกษัตริย์และเสนาบดี จึงมีคำกล่าวที่ว่า “พิธีสมรสเป็นรากฐานของพิธีกรรมทั้งหลาย”

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 3 จารีตประเพณีในการแต่งงาน)

เมื่อปรึกษาหารือเรื่องการแต่งงาน สิ่งที่สำคัญคือการเลือกคู่ครอง ก็คือลูกสะใภ้หรือลูกเขย วรรณกรรมจึงสอนเรื่องนี้ไว้ว่า

凡義婚姻 當先察其壻與婦之性行 及家法何如 勿苟慕其富貴
(內訓, 卷第一 昏禮章 第三)

เมื่อปรึกษาหารือเรื่องการแต่งงาน ควรพิจารณาพิเคราะห์อุปนิสัยและความประพฤติของ ว่าที่ลูกเขยหรือลูกสะใภ้ รวมถึงพื้นเพของครอบครัวของเขาเสียก่อน อย่าคำนึง

ถึงแต่ความร่ำรวยหรือฐานะมั่นคงของเขาเพียงอย่างเดียว

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 3 จารีตประเพณีในการแต่งงาน)

ในเกเนี่ยซอ ก็แสดงความคิดเห็นเหมือนกัน ดังความว่า

자녀 혼인 할제 저집 가행을 아라보아 부디 아름다운디를 갈히여
빈부는 보지 말녀니와 인간대사라 신랑신부를 자세히 아라하되
지아비게 맞기고 자세이 모라면 아는채 말고 약간 소견을 베풀되
쳐단하지 마라 며느리 날만 못한데 어드면 며느리 와서 조심하고
딸자식은 내집의셔 나흔데 보내면 딸이 조심하느니라

(제녀서, 19. 중요한 경계라)

เมื่อลูกแต่งงาน ต้องพิจารณาพื้นเพของครอบครัวของว่าที่ลูกเขยแล้วเลือกให้
เหมาะสม อย่าคำนึงถึงความยากจนกับความร่ำรวย การแต่งงานเป็นเรื่อง
สำคัญของมนุษย์ ต้องรู้จักเจ้าบ่าวหรือเจ้าสาวเป็นอย่างดี ให้สามีจัดการทุก
เรื่อง ถ้าไม่รู้จริง อย่าอวดดีว่ารู้ ควรแสดงความคิดเห็นด้วยความระมัดระวัง
เท่านั้น อย่าตัดสินใจสิ่งใดๆ เด็ดขาด เมื่อได้ลูกสะใภ้ ซึ่งมีฐานะต่ำกว่าเรา
เขาจะต้องระวังเนื้อระวังตัว เมื่อให้ลูกสาวแต่งงานกับผู้ชายที่มีฐานะสูงกว่า ลูก
เราก็จะต้องระวังเนื้อระวังตัว

(เกเนี่ยซอ, ตอนที่ 19 ภาระหน้าที่ว่าด้วยความรอบคอบที่ไม่ควรพลาด)

ผู้หญิงที่ได้รับการสั่งสอนดังกล่าวนี้ ก่อนแต่งงานจะปรนนิบัติบิดามารดาอย่างดี
และสนิทสนมกับพี่น้อง หลังจากแต่งงาน จะปรนนิบัติบิดามารดาของสามีเสมือนเคยปรนนิบัติ
บิดามารดาของตน ปฏิบัติต่อสามีด้วยความเคารพนับถือและเชื่อฟัง และพยายามผูกมิตรกับ
ญาติพี่น้องของสามีด้วย

3.3.3 การเป็นแม่บ้านที่ดี

3.3.3.1 ขยันขันแข็งในงานบ้าน

การปรนนิบัติบิดามารดาของสามี การเลี้ยงดูลูก การจัดเตรียมพิธีเช่นไหว้บรรพ
บุรุษและการทอดผ้า จนถึงเตรียมอาหารทุกมื้อ งานบ้านทั้งหมดตกอยู่ที่มือของแม่บ้าน สตรีมี
หน้าที่ทำงานบ้านและควบคุมดูแลงานบ้าน จึงต้องขยันขันแข็งในงานบ้าน เอาใจใส่บ้านเรือนให้
สะอาดเรียบร้อย ในเกเนี่ยซอ จึงมีคำสอนด้วยบทที่มีชื่อว่า “ภาระหน้าที่ว่าด้วยการขยันทำงาน
บ้าน” แล้วเน้นหน้าที่ของแม่บ้าน ดังนี้

선비 안해 일 부지런이 아니하고 부모를 엇지 섬기며 자손을 엇지
기르리요... 제사와 방적과 장 담우고 초석 양식 출입과 백가지 일이
다 가모의게 잇스니 어내 적의 게우르고자 할 마음이 잇스리요
이럼으로 가모 부지런해야 그 집을 보존하고 게우르면 기한의
골몰하여 자손의 혼취 못하면 남조 천이 녀이고 내 몸이 궁하여
마음이 붓그러온지라 (제녀서, 12. 일 부지런히 하는 도리라)

การเป็นภรรยาของสุภาพบุรุษ จะไม่ขยันทำงานบ้านงานเรือน ประณีตพิถี
พิถันและเลี้ยงดูแลดูได้อย่างไร (...) การเตรียมพิธีเช่นไหว้ การทอดผ้า
การทำน้ำพริกและเต้าเจี้ยว และการทำอาหารทุกเช้าและเย็น ทั้งหมดนี้เป็น
หน้าที่ของแม่บ้าน จึงไม่อาจเกียจคร้าน ด้วยเหตุนี้ ถ้าแม่บ้านขยัน เอาใจ
ใส่ต่อหน้าที่ จะสามารถดูแลครอบครัวได้ ทว่าเกียจคร้าน ก็จะเผชิญกับภาวะ
ความอดอยากและความหนาว และทำให้ลูกๆ แต่งงานไม่ได้ จนกระทั่งผู้
อื่นมา ลบลู่เราจนเสื่อมเสียและเป็นที่น่าอับอาย

(เกเนี่ยซอ, ตอนที่ 12 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการขยันทำงานบ้าน)

ในบรรดางานบ้าน การจัดเตรียมอาหารและเสื้อผ้าเป็นงานหลักของสตรีโดย
เฉพาะ จึงมีการสอนสตรีให้ทำหน้าที่และมีความสามารถทางด้านการทำอาหารและตัดเสื้อผ้าให้ดี
เท่าที่จะไม่อับอายขายหน้า ดังข้อความต่อไปนี้

부인의 쇼임이 의식 받게 업스니 의식이 용열하면 부인내틀 업슈이
녀어나니... 부자는 의복 가음이 녀넉하고 가난한 이는 불족하니
녀넉하면 자연 잘 하고 불족하면 잘 하고져 하나 할 길 업거니와
그러하나 부인이 불단하면 음식 의복이 다 죠흔 가음 가지고도
불사하고 부인이 능난하면 한가지 음식 한가지 의복하야도 보음즉
하니 부디 정하고 다시 정하게 하야 남이 웃지 말게 하라
(제녀서, 14. 의복 음식하는 도리라)

หน้าที่ของแม่บ้าน คือการเตรียมเสื้อผ้าและอาหาร ถ้าไม่มีความสามารถทาง
ด้านการทำอาหารและเสื้อผ้า ผู้อื่นจะดูถูก โบราณว่า เมื่อแขกมาเยือน เขา
ดูอาหารที่เลี้ยง เมื่อสามมือออกไปข้างนอก คนอื่นมองดูเสื้อผ้า จึงต้องดูแลให้
คนร่ำรวยมีผ้าให้ตัดเสื้อผ้ามากพอสมควร แต่คนยากจนจะขาดแคลน ถ้ามีผ้า
มากพอสมควร ก็ตัดเสื้อผ้าให้สวยงามได้ หากผ้าไม่พอ แม้ต้องการทำให้ดี ก็
ทำไม่ได้ แต่ถ้าแม่บ้านเป็นคนไม่ฉลาด แม้ว่ามีผ้าหรือมีข้าวของมาก ก็ทำ
อาหารและตัดเสื้อผ้าได้ไม่ดี ในทางตรงกันข้าม ถ้าแม่บ้านมีความสามารถและมี
ฝีมือดี จะทำอะไรก็ดูดี จึงพยายามทำให้ดี ผู้อื่นจะได้ไม่เยาะเย้ย

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 14 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการเตรียมอาหารและเสื้อผ้า)

3.3.3.2 รู้จักการจัดพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ

คนเกาหลีนับถือวิญญาณของบรรพบุรุษ จึงมีพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ พิธีนี้สำคัญมากและผู้หญิงต้องรู้จักการจัดพิธีและเตรียมเครื่องเซ่น เรื่องนี้มีความสำคัญมากที่สุดในบรรดาหน้าที่ของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว เกเนี่ยชอจึงสอนเรื่องนี้อย่างละเอียด ดังนี้

제사는 정성으로 정결하면 조심함이 웃음이니 제수 작만할제 걱정 말고 ... 하하 웃지 말고 ... 제물의 톱 들게 말고 ... 만이 작만하면 자연 불결하니 쓸만치 작만하고 후 제사의 불족할 작시면 일년 제수 소입을 생각하여 수 제사의 췌제를 아니하게 하여 풍박 너무 현수하게 맡게 하고 ... (제녀서, 7. 제사 받드는 도리라)

เมื่อมีพิธีเช่นไหว้ จงตระเตรียมและจัดการด้วยความตั้งใจจริง ความบริสุทธิ์ใจ และความรอบคอบ เพราะถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ เมื่อเตรียมของเซ่นไหว้ อย่าลุ่มใจเรื่องใดๆ ทั้งสิ้น (...) อย่าหวัหระเสียงดัง (...) อย่าให้ฝุ่นเกาะของเซ่นไหว้ที่เตรียมไว้ (...) เตรียมอาหารมากเกินไปก็ไม่ได้ ควรเตรียมเท่าที่จะใช้ ต้องวางแผนการใช้เครื่องเซ่นไหว้ภายในหนึ่งปี และแบ่งใช้ให้ดี อย่าให้เห็นชัดว่า สิ่งใดมากเกินไป หรือสิ่งใต้น้อยเกินไป (เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 7 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการเตรียมพิธีเช่นไหว้)

3.3.3.3 รู้จักต้อนรับแขก

การต้อนรับแขกเป็นหน้าที่สำคัญมากของสตรีที่แต่งงานแล้ว รองจากการจัดเตรียมพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ เรื่องนี้มีความสัมพันธ์กับศักดิ์ศรีและความมีหน้ามีตาของสามีมากที่สุด แยกที่มาเยี่ยมบ้านจะประทับใจเพียงไรนั้นขึ้นอยู่กับ การต้อนรับของเจ้าของบ้าน บรรณกรรมจึงสอนสตรีให้ต้อนรับแขกที่มาเยี่ยมอย่างดี และแนะนำว่าควรจะทำอย่างไร ดังนี้

내 집에 오는 손님이 원대 친적이 아니면 지아비 벗이요 식족의 벗이라 음식 잘하여 대접하고 실과나 술이나 잇는대로 대접하되 ... 한번 두번 박대하면 그 손이 아니오며 다른 손도 아니오리니 손이 아니 오면 가문이 자연 무식하고 지아비와 자식이 나가서 주인하리 업슬거시니 부디 손 대접 극진이 하라 ... 요사이 부인네는 손이 왔다하면 지아비를 지천하고 지아비나 자식이나 어데가서 잘 먹었다하면 그는 깃버하니 부디 명심 경계하여 잘 대접하되 인심이 부기한 손이 오면 조심하여 잘 대접하고 빈천한 손이 오면 혈후이 대접하니 이는 덕불한 행실이라 노소는 분간하여 대접하려니와 귀천과 빈부는 부디 분별치 마라

(제녀서, 8. 손님을 대접하는 도리라)

แขกที่มาที่บ้าน ไม่ว่าจะป็นญาติพี่น้องห่างๆ หรือเพื่อนฝูงของสามี หรือเพื่อนของบุคคลในครอบครัวของสามี จงต้อนรับให้ดี โดยให้บริการอาหารอย่างดี ตลอดจนผลไม้และสุราด้วย (...) หากไม่ต้อนรับด้วยไมตรีจิต เพียงแค่ครั้งสองครั้ง แขกคนนั้นจะไม่มาอีก และแขกคนอื่นก็จะไม่มาด้วย ถ้าแขกไม่มาวงศ์ตระกูลจะขาดโอกาสสมาคมกับคนนอกบ้าน สามีกับลูกๆ ก็จะไม่มีโอกาสทำหน้าที่เป็นเจ้าของบ้าน จงต้อนรับแขกให้ดีพร้อมด้วยความจริงใจ

(...) ผู้หญิงสมัยนี้ ดูด่าสามีหลังจากที่แขกกลับ หากสามีหรือลูกไปเป็นแขก แล้วกลับมาบอกว่าได้รับการต้อนรับที่ดี ภรรยาก็ดีใจ จงจำใส่ใจและระมัดระวัง คนสมัยนี้ เมื่อแขกที่ร่ำรวยและมีฐานะที่ดีมา จะต้อนรับอย่างดี แต่ถ้าเป็นแขกที่ยากจนและมีฐานะต่ำมา ก็จะไม่ต้อนรับอย่างไมตรี การกระทำเช่นนี้ ไม่นับเป็นคุณงามความดี เมื่อต้อนรับแขก จงอำนวยความสะดวกและให้บริการเรื่องต่างๆ ตามวัยของแขก อย่าแบ่งแยกคนชั้นสูงกับคนชั้นต่ำ หรือคนร่ำรวยกับคนยากจน (เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 8 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการต้อนรับแขก)

3.3.3.4 รู้จักประหยัด

ในกรณีขอมีคำสอนตอนที่ชื่อว่า "ภาระหน้าที่ว่าด้วยการประหยัดทรัพย์สิน" โดยสอนให้รู้จักประหยัด จัดรายรับจ่ายให้ดี ดังนี้

만승턴자라도 재물을 존절이 아니하면 나라이 망하거든 하물며
 팔부의 집이야 절용하니 하고 재물이 어디셔 나리요... 부지럽슨
 허비를 말고 의복과 음식 너무 사치케 말고
 (제녀서, 11. 재물을 존절히 쓰는 도리라)

(...) แม้ว่ามีฐานะเป็นจักรพรรดิ แต่ถ้าไม่ประหยัดทรัพย์สมบัติ ประเทศนั้นจะประสบความพินาศ เราเป็นเพียงคนธรรมดาสามัญ ถ้าไม่รู้จักประหยัดเงินทองก็จะไม่พอใช้ (...) อย่าฟุ่มเฟือยเปล่า อย่าจัดอาหารและสวมเสื้อผ้าที่หรูหราเกินควร

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 11 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการประหยัดทรัพย์สิน)

แม้จะเน้นให้รู้จักประหยัด แต่ในขณะเดียวกัน ก็สอนให้รู้จักการใช้จ่ายอย่างสมเหตุสมผลด้วย ดังความว่า

쓸데는 앗기지 말고 무단한 일에는 추호도 허비 말고
 (제녀서, 11. 재물을 존절히 쓰는 도리라)

แต่ถ้าเป็นเรื่องที่ควรจับจ่ายใช้สอย อย่าตระหนี่ ห้ามฟุ่มเฟือยโดยไม่มีเหตุผล เป็นอันขาด (เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 11 ภาชนะหน้าที่ว่าด้วยการประหยัดทรัพย์สิน)

นอกจากนี้ ยังสอนวิธีการรักษาและเก็บออมทรัพย์สมบัติ ดังนี้

상히 남겨지를 두어 질병의 약감을 하나 상사의 소용을 하나 공사채의나 곤함이 업게 하고 쓸일 업거든 잘 길거하여 자손을 위하여 전답을 작만 함이 또 올흔지라

(เฉลย서, 11. 재물을 존절히 쓰는 도리라)

ควรเก็บทรัพย์สินที่เหลืออยู่เสมอ เมื่อไว้สำหรับเป็นค่ารักษาพยาบาลหรือเตรียมใช้จ่ายในงานศพ และไม่ใช้จ่ายจนเกิดความเดือดร้อนเพราะหนี้สินต่าง ๆ ถ้ามีทรัพย์สินเงินทองเหลือใช้ จงซื้อไร่นาไว้เพื่อลูกหลาน

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 11 ภาชนะหน้าที่ว่าด้วยการประหยัดทรัพย์สิน)

3.3.3.5 รู้จักใช้คน

สตรีชั้นสูงในฐานะเป็นแม่บ้านต้องรู้จักใช้คนด้วย ในเกณียชอ สอนว่าต้องมีความเข้าใจ ความเห็นใจ ให้ความเมตตา และมีน้ำใจต่อบ่าวไพร่ ถ้าบ่าวไพร่ทำผิด ก็ตักเตือนแต่โดยดี อย่าใช้ความดุเดือดและความเข้มงวดอย่างเดียว ดังความต่อไปนี้

부디 어엿버 하고 꾸짖지 말고 칠 일 잇셔도 꾸중하며 파이 치지 마라 사람의 재도 다 각각이니 그 종이 못 할 일은 식이지 말고 이 종 다려져 종 말 말고 ... 종 다리고 남의 시비 말 말고 종이 원갓 말 하거나 음난한 말을 하거든 아란 체 말고 오랜 후 경계하여 꾸짖되 장 꾸중 말고 상히 나무라지 말고 헛도이 기리지 말고 ... 종이 병들거든 부모나 자식이나 동생이나 잇는 거슨 죽쌀 주고 업는 종은 다른 종을 식여 구완하여 주고 중세를 각별 유의하여 무려 곳쳐 주고 위엄과 은혜를 아올나 행하면 종이 자연 충노춤비 되느니라

(เฉลย서, 15. 노비 부리는 도리라)

จงดูแลเขาด้วยความเมตตา อย่าตำหนิ ถ้าคนรับใช้ทำผิด ก็ตักเตือนโดยดี อย่าเขียนตีโดยแรง ต่างคนต่างมีความสามารถของตน อย่าให้ทำสิ่งทีเกินความสามารถของเขา อย่าพูดเรื่องของคนรับใช้คนหนึ่งๆ ให้คนรับใช้คนอื่นฯ ฟัง (...) อย่าด่าพร่ำเพรื่อ อย่าชมเพื่อเจ้อ (...) ถ้าคนรับใช้เจ็บไข้ ก็ให้ข้าวสำหรับต้มโจ๊กแกบิดา มารดา หรือลูกหลาน หรือพี่น้องของเขา ถ้าไม่มีครอบครัว ให้คนรับใช้คนอื่นช่วยดูแลกันเอง ถ้ามอาการเจ็บป่วยแล้ว หาทางรักษา ถ้าปฏิบัติตนอย่างสมเกียรติและมีเมตตา คนรับใช้จะซื่อสัตย์ต่อ

เจ้านายและทำงานให้ได้อย่างเต็มความสามารถ

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 15 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการปกครองคนรับใช้)

3.3.4 การเป็นมารดาที่ดี

3.3.4.1 การสั่งสอนลูกก่อนคลอด (prenatal care)

การอบรมสั่งสอนลูกในครรภ์ซึ่งเริ่มต้นจากการสั่งสอนลูกก่อนคลอด เรื่องนี้เห็นได้จากหนังสือเรื่อง “ขอลเนี่ย” ของ ยู เฮียงในสมัยราชวงศ์ฮั่น (206 ปีก่อนคริสต์ศักราช - ค.ศ.220) ของจีน ซึ่งมีประวัติศาสตร์ยาวนานมาก การอบรมสั่งสอนสตรีในราชวงศ์โชชอยซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีน เน้นเรื่องการสั่งสอนลูกก่อนคลอดเช่นเดียวกัน

ในแนฮุน ก็ยกตัวอย่างของพระราชินีแทอิมในสมัยราชวงศ์จิว (周)⁵³ ของจีน เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการสั่งสอนลูกก่อนคลอด ดังความว่า

周太任者 文王之母 摯任氏中女也 王季娶爲妃 太任之性 端一誠莊 惟德之行 及其有娠 目不視惡色 耳不聽淫聲 口不出敖言 生文王而明聖 太任 教之以一而識百 君子 謂太任 爲能胎教

(內訓, 卷第二 母儀章 第五)

แทอิมในราชวงศ์จิว ทรงเป็นพระมารดาของพระเจ้ามุน แทอิมทรงมีพระอุปนิสัยซื่อตรง บริสุทธิ์ใจ ขยันขันแข็ง และหนักแน่น ทรงกระทำคุณงามความดีเสมอ เมื่อทรงครรภ์แล้ว ไม่ได้ทอดพระเนตรภาพที่อัปมงคล ไม่ได้ทรงสดับคำพูดหยาบคายกับพระภรรณ ไม่ได้ตรัสคำเยอหยิ่งกับพระโอรส ทรงปฏิบัติตามเช่นนี้แล้ว เมื่อประสูติพระเจ้ามุน พระโอรสทรงเป็นคนเฉลียวฉลาดและทรงเป็นผู้ยิ่งใหญ่ แทอิมทรงสอนหนึ่งอย่าง พระเจ้ามุนทรงรับรู้และเข้าใจหนึ่งร้อยอย่าง สุภาพบุรุษผู้ยิ่งใหญ่จึงกล่าวว่า เพราะแทอิมทรงสั่งสอนพระโอรสก่อนคลอดอย่างดี (แนฮุน, ตอนที่ 5 ภาระหน้าที่ของผู้เป็นมารดา)

ในเกเนี่ยซอ ยังสอนอีกว่าเนื่องจากลูกในท้องจะได้รับการกระทบกระเทือนจากพฤติกรรมของมารดา ผู้เป็นแม่ที่กำลังตั้งครรภ์อยู่จึงควรระมัดระวังการปฏิบัติตนต่าง ๆ ดังนี้

자식 배에슬 제도 잡 음식 먹지 말고 기우러진 자리에 눕지 말고 몸을 단정히 가지면 자식을 나흐매 자연 단정하니라 자식이 어미 담는이

⁵³ ชื่อราชวงศ์ของจีน, 1066 - 256 ปีก่อนคริสต์ศักราช

만흐니 열달을 어미배에 드러시니 어미를 담고 십 세전의 어미 말을 드러시니 어미를 또 담으니 엇지 아니 가라치고 착한 자식 잇스리요
(제녀서, 6. 자식을 가르치는 도리라)

เมื่อตั้งครรภ์ อย่ำรับประทานอาหารที่ไม่ดี อย่ำนอนที่พื้นที่เอียง รักษาตัวให้ดี และทำตัวให้เรียบร้อย เมื่อคลอดลูก ลูกจะได้เป็นคนเรียบร้อย ลูกมักจะเหมือนมารดา เพราะลูกอยู่ในท้องของมารดาเป็นเวลา 10 เดือน และเชื่อฟังคำพูดของมารดาจนกระทั่งอายุ 10 ขวบ จึงเหมือนมารดา ดังนั้นถ้าไม่อบรมสั่งสอน ลูกก็เป็นคนดีไม่ได้ (เกเนี่ยซอ, ตอนที่ 6 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการเลี้ยงลูก)

3.3.4.2 การเลี้ยงดูและสั่งสอนลูก

ในแนฮุน มีการแนะนำวิถีทางและเนื้อหาการสอนตามเพศและวัยของลูกอย่างละเอียด ดังข้อความต่อไปนี้

子能食事 教以右手 能言 男唯女俞 男 革 女 絲 六年 教之數與方名 七年 男女 不同席 不共食 (內訓, 卷第二 母儀章 第五)

เมื่อลูกสามารถรับประทานอาหารได้แล้ว สอนให้รับประทานอาหารด้วยมือขวา

เมื่อลูกสามารถพูดได้แล้ว สอนให้ลูกรู้จักคำตอบว่า "ครับ" อย่างเรียบร้อยสำหรับเด็กผู้ชาย และ "ค่ะ" อย่างอ่อนโยนสำหรับเด็กผู้หญิง และให้ลูกชายผูกสายหนัง ลูกสาวผูกสายด้าย

เมื่อลูกอายุ 6 ขวบแล้ว สอนเลขและทิศ

ครั้น 7 ขวบ สอนว่าผู้หญิงกับผู้ชายห้ามนั่งด้วยกันและรับประทานอาหารด้วยกัน (แนฮุน, ตอนที่ 5 ภาระหน้าที่ของผู้เป็นมารดา)

女子 六歲 始習女工之小者 七歲 誦孝經論語 九歲 講解論語孝經及女戒之類 略曉大意 今人 或教女子以作歌詩 執俗樂 殊非所宜也 (內訓, 卷第二 母儀章 第五)

สำหรับเด็กผู้หญิง เมื่ออายุ 6 ขวบ อบรมสั่งสอนให้รู้จักการงานเล็กๆ ที่ผู้หญิงควรกระทำ เมื่ออายุ 7 ขวบ ให้อ่านหนังสือโฮวเกียงและนนอแล้วท่องจำ เมื่ออายุ 9 ขวบ ให้อ่านหนังสือโฮวเกียง นนอ และยอกเก เป็นต้นแล้วถอดความจนเข้าใจเนื้อความอย่างชัดเจน ปัจจุบันนี้มีบางคนสอนให้ผู้หญิงแต่งเพลงและกวีนิพนธ์ รวมทั้งให้เรียนดนตรีที่ต่ำทราม ถือว่าเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องอย่างยิ่ง (เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 5 ภาระหน้าที่ของผู้เป็นมารดา)

ในเกเนียซอ ก็สอนเช่นเดียวกันว่า

팔자식은 어미가 가라치고 아달 자식은 아버가 가라친다 하거니와
아달 자식도 글배호기 전은 어미게 잇스니 여려실 제로부터 속이지
말고 과히 치지 말고 글배홀 제 차례업시 권치 말고 하고 세번식
권하여 입히고 집노랏 못하게 하고 보는데 드러눗지 말게 하고 세수
일즉 하게 하고 붓과 언약하였노라 하건든 시행하여 남되 실신케 말게
하고 잡된 사람과 사피지 못하게 하고 일가 제사의 참네케 하고 원갓
행실을 옛 사람의 일을 배호게 하고 열다섯 후의는 지아비 다려
전하여 잘 가라치라 하고 백사를 전일이 가라치면 자연 단정하고 어진
션비 되느니라 어려서 가라치지 못하고 늦게야 가라치라 하면
되지아니하나니 일즉 가라쳐야 문호를 보존하고 내 몸의 욕이
아니되느니라 (제녀서, 6. 자식을 가르치는 도리라)

ตามปกติ มารดาเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกสาว บิดาเป็นผู้อบรมสั่งสอนลูกชาย
แต่การอบรมสั่งสอนลูกชายก่อนเรียนหนังสือเป็นหน้าที่ของมารดา ตั้งแต่ลูกยัง
เด็ก อย่าโทก อย่าตีมากเกินไป เมื่อเรียนหนังสือ จัดให้อ่านหนังสือตาม
เกณฑ์ให้อ่านหนังสือวันละสามครั้ง ห้ามลูกทำตัวไม่ดี ห้ามนอนต่อหน้าคนอื่น
ให้ล้างหน้าล้างตาตั้งแต่เช้า ถ้าลูกบอกว่ามีนัดกับเพื่อน ให้ลูกไปตามนัด ห้าม
ลูกทำลายความเลื่อมใสที่ผู้อื่นมีต่อลูก ห้ามคบกับคนไม่ดี ให้เข้าร่วมพิธีเช่นไหว้
บรรพบุรุษของญาติพี่น้องด้วย ให้เลียนแบบและกระทำตามแบบอย่างที่ดีของ
คนโบราณ เมื่อลูกอายุสิบห้าปีแล้ว ให้บิดาเป็นผู้อบรมสั่งสอน สอนทุกอย่างให้
ดี ลูกจะได้เป็นคนเรียบร้อยและเป็นกุลสตรี เมื่อยังเด็ก ไม่อบรมสั่งสอน แต่
อบรมสั่งสอนเมื่อโตแล้ว ก็สายเกินไป มักไม่ได้ผล ควรอบรมสั่งสอนตั้งแต่เด็ก
จะได้รักษาชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล และไม่เสื่อมเกียรติยศของตนเอง

(เกเนียซอ, ตอนที่ 6 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการเลี้ยงลูก)

มารดาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อการเลี้ยงดูแลลูกและการอบรมสั่ง
สอนลูก เพราะว่าตามปกติลูก ๆ มักจะอยู่ใกล้ชิดกับแม่มากกว่าคนอื่น ๆ การเลี้ยงดูและการ
กระทำของมารดาจึงมีอิทธิพลในการหล่อหลอมให้ลูกเจริญเติบโตขึ้นมาตามลักษณะที่ต้องการได้
หากแม่ประพฤติอย่างไร ลูกก็มักประพฤติปฏิบัติตาม วรรณกรรมคำสอนสตรีจึงเน้นบทบาทที่
สำคัญของมารดาที่มีต่อการอบรมสั่งสอนของลูก ดังนี้

有愛無教 長遂不仁 母徇其意 稍縱 輒束 母護其惡 一起 孀孩有過
皆母養之 養之至成 雖悔 已遲 子之不肖 實係於母 母哉母哉 敢辭
厥咎 (內訓, 卷第二 母儀章 第五)

ถ้าให้แต่ความรักใคร่เอ็นดู แต่ไม่ได้อบรมสั่งสอน ลูกจะเติบโตเป็นคนไม่ดี จึงไม่ควรให้ลูกทำตามอำเภอใจ ถ้าลูกปฏิบัติตนตามใจชอบแม้แต่น้อย รับผิดชอบและไม่ปกปิดข้อผิดพลาดของลูก และเมื่อลูกกระทำผิดแม้แต่ครั้งเดียว ก็ต้องสั่งสอนให้แก้ไข การที่เด็กมีเรื่องที่ทำผิดนั้น ขึ้นอยู่กับการเลี้ยงดูของมารดา ถ้าตามใจลูก เมื่อลูกเติบโตแล้ว แม้ว่าสำนึกได้ ก็สายเกินไป ความผิดของลูกทั้งหมดจึงมีความสัมพันธ์กับมารดาอย่างแท้จริง มารดาทั้งหลาย! อย่าเอาแต่พูดอย่างเดียว จงอบรมสั่งสอนและชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง

(แนฮุน, ตอนที่ 5 ภาระหน้าที่ของผู้เป็นมารดา)

자식이 어미 답는이 만흐니 열달을 어미배에 드러시니 어미를 담고 십 세전의 어미 말을 드러시니 어미를 또 담으니 엇지 아니 가라치고 착한 자식 잇스리요 딸자식도 가라치는 도리 갓흐니 대개 남녀를 다부하게 하여 가라치고 행여 병이 날가 하여 놀게 하고 편케흠은 자식을 속이는 직시니 부디 잘 가라치라

(세녀서, 6. 자식을 가르치는 도리라)

ลูกมักจะเหมือนมารดา เพราะลูกอยู่ในท้องของมารดาเป็นเวลา 10 เดือน และเชื้อพันธุของมารดาจนกระทั่งอายุ 10 ขวบ จึงเหมือนมารดา ดังนั้นถ้าไม่อบรมสั่งสอน ลูกก็เป็นคนดีไม่ได้ การอบรมสั่งสอนลูกสาว ก็เช่นเดียวกับลูกชาย อบรมสั่งสอนลูกอย่างถูกต้องและเข้มงวด ยอมปล่อยยให้เล่น แต่ต้องคอยระมัดระวังเรื่องสุขภาพ การที่ให้ลูกสบายอย่างเดียว ถือเป็นภาระหลอกลวงลูก จงอบรมสั่งสอนลูกให้ดี (เกเนี่ยซอ, ตอนที่ 6 ภาระหน้าที่ว่าด้วยการเลี้ยงลูก)

ในวรรณกรรมทั้ง 2 เรื่อง มีการยกตัวอย่างมารดาที่เลี้ยงลูกได้ดี คือมารดาของเม่งจื้อ ซึ่งเป็นนักปราชญ์ในสมัยโบราณที่มีชื่อเสียงของจีน หากไม่มีมารดาที่ฉลาดและดีเช่นนั้น ก็อาจจะไม่มีเม่งจื้อที่มีชื่อเสียงจนถึงทุกวันนี้ ในแนฮุนได้นำเรื่อง 孟母三遷之教⁵⁴ (มารดาของเม่งจื้อย้ายบ้านถึงสามครั้งเพื่อการศึกษาของลูก) มาให้เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในการเลี้ยงดูและการสั่งสอนลูก กล่าวคือมารดาของเม่งจื้อต้องย้ายบ้านถึงสามครั้งเพื่อแสวงหาสิ่งแวดล้อมที่ดีงามเพื่อเลี้ยงลูกชายของนาง ครั้งแรกครอบครัวของนางอาศัยอยู่ใกล้กับสุสาน ต่อมานางพบว่าลูกชายของนางชอบเล่นแต่เรื่องการฝังศพและการไว้ทุกข์ให้แก่คนตาย นางจึงย้ายบ้านเป็น

⁵⁴ 孟軻之母 其舍近墓 孟子之少也 嬉戲 爲墓間之事 踊躍築埋 孟母曰 此 非所以居子也

乃去舍市 其嬉戲 爲買街 孟母曰 此 非所以居子也 乃徙 舍學宮之旁 其嬉戲 乃設俎豆 揖讓進退 孟母曰 此 眞可以居子矣 遂居之 孟子幼時 問東家殺猪 何爲 母曰 欲啖汝 既而悔曰 吾聞 古有胎教 今適有知而欺之 是 教之不信 乃買猪肉 以食之 既長就學 遂成大儒 (內訓, 卷第二 母儀章 第五)

ครั้งที่สองไปอยู่ใกล้ตลาด ซึ่งทำให้ลูกชายของนางหันไปสนใจการเล่นซื้อเล่นขาย นางก็ไม่พอใจ นางจึงต้องย้ายบ้านเป็นครั้งที่สาม คราวนี้นางไปอยู่ใกล้กับโรงเรียน ณ บ้านแห่งนี้บุตรชายของนางมีโอกาที่จะเอาอย่างครูของนักเรียนโรงเรียนนั้นได้อย่างอิสระ ทำให้มารดาของแม่จื่อพอใจมาก เรื่องของมารดาแม่จื่อเรื่องนี้ตลอดจนเรื่องอื่น ๆ ที่เอาใจใส่ต่อการเลี้ยงดูลูกนั้นได้กลายเป็นแรงบันดาลใจบรรดาผู้เป็นมารดาทั้งหลายในครอบครัวจีนนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา โดยมีตัวอย่างของเรื่องที่ไม่หลอกลูกอยู่ในทั้ง 2 เรื่อง ดังนี้

맹자는 어려슬제 이웃집의서 dot잡은 양을 보시고 어마님게 못자온데
대답하시되 희롱하여 이로되 너 먹이려한다 하시고 이윽하여
우셔가로되 어린자식 속인 일이 올치 아니타 하시고 즉시 고기를
사떡이시니라 (서녀서, 20. 옛사람 착한 행실 말이다)

เมื่อแม่จื่อยังเป็นเด็ก เห็นเพื่อนบ้านฆ่าหมูแล้วถามมารดา มารดาตอบเล่นๆ
ว่า “ ฆ่าเพื่อให้ลูกกิน ” หลังจากนั้น นางพิมพ์ด้วยเสียงหัวเราะว่า “ การโกหก
ลูกเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง ” จึงไปซื้อเนื้อหมูมาให้ลูกกินทันที

(เรื่องเดียวกัน, ตอนที่ 20 แบบอย่างที่ดีของคนโบราณ)

เรื่องของมารดาแม่จื่อที่เอาใจใส่ต่อการเลี้ยงดูลูกหลายเรื่องนั้น ได้กลายเป็นแรงบันดาลใจบรรดาผู้เป็นมารดาทั้งหลายทั้งในครอบครัวจีนและเกาหลี ในสังคมที่ยึดถือลัทธิขงจื่อเป็นหลักอย่างสังคมสมัยราชวงศ์โชซอนสตรีทั้งหลายก็ได้ยึดถือเป็นแบบอย่างมาแล้ว และพยายามปฏิบัติตามในฐานะที่เป็นมารดา

จากที่กล่าวมาทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่า วรรณกรรมคำสอนสตรีของเกาหลีก็ไม่ต่างกับวรรณกรรมคำสอนสตรีของไทย ตรงที่มีความสอดคล้องกับสภาพของสังคมในสมัยนั้น เพราะวรรณกรรมคำสอนสตรีของเกาหลีก็สะท้อนสภาพสังคมและสถานภาพสตรีในสมัยราชวงศ์โชซอนได้เป็นอย่างดี